

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
ŠIAULIŲ AKADEMIJA**

Ikimokyklinio ugdymo pedagogikos ir priešmokyklinio ugdymo
BAKALAURO STUDIJŲ PROGRAMA

AUŠRA BARTAŠĖ

Pagrindinių studijų baigiamasis darbas

**EDUKACINIŲ APLINKŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOJE
KŪRIMAS: LIETUVOS IR LATVIJOS PEDAGOGŲ PATIRTYS**

Darbo vadovas (-ė): doc. dr. E. Masiliauskienė

Šiauliai, 2021

**Studijuojančiojo, teikiančio baigiamąjį
darbą, GARANTIJA**

WARRANTY of Final Thesis

Vardas, pavardė <i>Name, Surname</i>	Aušra Bartašė
Padalinys <i>Faculty</i>	Šiaulių akademija <i>Šiauliai Academy</i>
Studijų programa <i>Study Programme</i>	Ikimokyklinio ugdymo pedagogika ir priešmokyklinio ugdymo studijų programa <i>Early childhood education pedagogy and pre-primary education study programme</i>
Darbo pavadinimas <i>Thesis topic</i>	Edukacinių aplinkų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kūrimas: Lietuvos ir Latvijos pedagogų patirtys <i>Creating educational environments in a pre-school education institution: the experiences of Lithuanian and Latvian educators</i>
Darbo tipas <i>Thesis type</i>	Baigiamasis darbas <i>Final Thesis</i>

Garantuoju, kad mano baigiamasis darbas yra parengtas sąžiningai ir savarankiškai, kitų asmenų indėlio į parengtą darbą nėra. Jokių neteisėtų mokėjimų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

I guarantee that my thesis is prepared in good faith and independently, there is no contribution to this work from other individuals. I have not made any illegal payments related to this work.

Šiame darbe tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių citatos yra pažymėtos literatūros nuorodose.

Quotes from other sources directly or indirectly used in this thesis, are indicated in literature references.

Aš, Aušra Bartašė, pateikdamas (-a) šį darbą, patvirtinu (pažymėti)
I, Aušra Bartašė, by submitting this paper confirm (check)

Embargo laikotarpis
Embargo Period

Prašau nustatyti šiam baigiamajam darbui toliau nurodytos trukmės embargo laikotarpį:
I am requesting an embargo of this thesis for the period indicated below:

_____ mėnesių / *months*

(embargo laikotarpis negali viršyti 60 mėn. / *an embargo period shall not exceed 60 months*).

Embargo laikotarpis nereikalingas / *no embargo requested*.

Embargo laikotarpio nustatymo priežastis / *Reason for embargo period:*

TURINYS

SANTRAUKA	4
SUMMARY	5
ĮVADAS	6
1. EDUKACINIŲ APLINKŲ KŪRIMO IKIMOKYKLINĖJE UGDYMO ĮSTAIGOJE TEORINIS PAGRINDIMAS	9
1.1. Edukacinės aplinkos samprata ir tipai	9
1.2. Edukacinės aplinkos aptartis Lietuvos ir Latvijos švietimo dokumentuose	12
1.3. Edukacinės aplinkos poveikis individui ir edukacinė vertė.....	15
1.4. Vaikui palankios edukacinės aplinkos kūrimo principai	17
1.5. Pedagogo vaidmuo kuriant vaikui palankią edukacinę aplinką.....	18
2. EDUKACINIŲ APLINKŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOJE KŪRIMAS: LIETUVOS IR LATVIJOS PEDAGOGŲ PATIRČIŲ EMPYRINIS TYRIMAS	20
2.1. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	20
2.2. Empirinio tyrimo rezultatai ir analizė	24
2.3. Empirinio tyrimo rezultatų apibendrinimas	39
IŠVADOS	42
REKOMENDACIJOS	43
LITERATŪRA	44
PRIEDAI	47

SANTRAUKA

Bakalauro baigiamojo darbo tema: edukacinių aplinkų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kūrimas: Lietuvos ir Latvijos pedagogų patirtys.

Kintančios edukacinės paradigmos, keičia požiūrį į mokymo(si) aplinką ir pabrėžia didžiulį vaidmenį kokybiškam ugdymui(si). Stengiamasi užtikrinti švietimo kokybę, kuri siejama su vertingos edukacinės aplinkos kūrimu ir tiesiogiai priklauso nuo kompetentingo pedagogo. Darbe nagrinėjama **problema** išreiškiama klausimu: kaip ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kuriamos edukacinės aplinkos?

Darbo struktūra konstruojama mokslinės literatūros ir empirinio tyrimo analizės pagrindu, kurių **tikslas** – atskleisti Lietuvos ir Latvijos ikimokyklinio ugdymo pedagogų patirtis, kuriant edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. **Tyrimo objektas:** pedagogų patirtys, kuriant edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Tyrimui atskleisti buvo taikyti **tyrimo metodai:** 1. *Teoriniai:* atlikta mokslinės literatūros analizė. 2. *Empiriniai:* naudotas interviu (raštu) klausimynas. 3. *Duomenų analizė:* tyrimo duomenys apdoroti taikant kokybinę turinio analizę. 4. Empirinio tyrimo rezultatai apibendrinti.

Pagrindinės kokybinio tyrimo **išvados** atskleidė, jog Lietuvos ir Latvijos ikimokyklinio ugdymo pedagogai siekia atliepti modernėjančios visuomenės poreikius. Išskiriant esminius sutapimus, stipriausiai edukacinių aplinkų kūrimas siejamas su ikimokyklinio ugdymo įstaigos strateginių tikslų įgyvendinimu bei pačių pedagogų aktyvumu šioje srityje. Vyraujančios principų įvairovės dėmėje pedagogai vadovaujasi naujumo principu ir stipriausiai akcentuoja edukacinių aplinkų poveikį individui, visapusiško ugdymo plotmėje. Išsiaiškinus esminius skirtumus, paaiškėjo, jog Lietuvos pedagogai stipriausiai akcentuoja palankių tarpusavio santykių svarbą ir pabrėžia palaikymo bei finansavimo stoką. Latvijos pedagogai aktyviai bendradarbiauja su tėvais, ieško naujų aplinkų kitose įstaigos ir natūralios gamtos erdvėse, finansines išlaidas tikslingai įtraukdami į biudžetą.

Esminiai žodžiai: edukacinė aplinka, ikimokyklinio ugdymo įstaiga, pedagogai.

SUMMARY

The thesis of the final work of the pedagogical studies: Creating educational environments in a pre-school education institution: the experiences of Lithuanian and Latvian educators.

Changing educational paradigms are changing attitudes towards the teaching / learning environment and emphasizes the important role of quality education. Efforts are made to ensure the quality of education, which is associated with the creation of a valuable educational environment and is directly dependent on a competent teacher. **The problem** analysed in the work is expressed by the question: How are educational environments created in the pre - school education institution?

The structure of the work is constructed and based on analysis of scientific literature and reflection of competencies acquired during pedagogical studies, aiming to reveal the experience of Lithuanian and Latvian pre-school educators in creating educational environments in a pre-school education institution. **The object of the research:** educators experience in creating educational environments in a pre-school education institution.

Research methods were used to reveal the study: 1. *Theoretical: analysis of scientific literature was performed.* 2. *Empirical: has been used* interview (written) questionnaire. 3. *Data analysis:* the study data were processed using qualitative content analysis. 4. The results of the empirical study have been summarized.

The main **findings** of the qualitative research revealed that Lithuanian and Latvian pre-school educators seek to respond to the needs of a modernizing society. Highlighting the essential coincidences, the creation of educational environments is most strongly related to the implementation of the strategic goals of the pre-school education institution and the activity of educators in this field. In the harmony of the prevailing diversity of principles, educators follow the principle of novelty and place the strongest emphasis on the impact of educational environments on the individual in the context of comprehensive education. After clarifying the essential, differences, it became clear, that Lithuanian educators strongly emphasize the importance of favourable mutual relations and the lack of support and funding. Latvian educators are actively cooperating with parents, looking for new environments in other areas of the institution and natural nature, purposefully including financial costs in the budget.

Key words: educational environment, pre-school education institution, educators.

IVADAS

Temos aktualumas. Šeimoje ir ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dedami svarbūs žmogaus ugdymo pamatai, kurie turi reikšmingą įtaką asmenybės vystymui(si) (Targamadžė, 2019). Siekiant užtikrinti sėkmingą ugdymo(si) procesą ikimokyklinėje įstaigoje, ypatingas dėmesys skiriamas išorinėms sąlygoms, kurios gali paveikti individą. R. Bartaševičius (2012) teigia, kad kintantis požiūris į mokymą(si), jo tikslus, turinį, technologijas, subjektą, objektą ir panašiai, keičia požiūrį į aplinką, kurioje vyksta mokymo(si) procesas. XXI amžiuje mokymas(is) tradicinėje aplinkoje jau neįsivaizduojamas, nes kintant edukacinėms paradigmoms, keičiasi ir požiūris į mokymo(si) aplinką, pabrėžiant didžiulį vaidmenį kokybiškam ugdymui(si). Mokymo(si) aplinka apima edukacinę vertę turinčias žmogaus gyvenimo ir veiklos erdves, kurios įgalina asmeninį individo tobulėjimą, pasiekiamą per mokymo(si) pastangas ir apima fizinius, socialinius aspektus. S. Neifachas (2014) pabrėžia aplinkos pokytį ir teigia, kad mokymo(si) aplinka virtusi nepertraukiamu edukaciniu procesu, suteikia kiekvienam žmogui žinių, prasių, gebėjimų kurti mokymosi visą gyvenimą perspektyvą.

Nemažai Lietuvos ir užsienio mokslininkų analizavo ir tyrinėjo švietimo pokyčius (Pocienė, 2010; Čiužas, 2013; Neifachas, 2014; Targamadžė, 2019), švietimo kokybę (Pranaitytė, Malinauskienė, 2011; Bartaševičius, 2012) mokymosi aplinkas (Kuuskorpi, González, 2011; Gaučaitė, Kazlauskienė, Pocevičienė, 2014; Schwartz, 2015), edukacines aplinkas (Ramanauskienė, 2010; Krasauskienė, 2012; Jucevičienė, 2013, 2008; Gulbinas, 2014; Tamošaitytė, 2014; Kirk, Jay, 2018), edukacinės aplinkos poveikį (Brukštutė, 2017), pedagogo vaidmenį (Jenkins, Hewitt, 2010; Galkienė, 2011; Daukilas, Mičiulienė, Kovalčikienė, Kasperiušienė, 2016). Svarbiausios ir pagrindinės mokslininkų ir tyrėjų išvados apima pastangas užtikrinti švietimo kokybę, kuri siejama su vertingos edukacinės aplinkos kūrimu ir tiesiogiai priklauso nuo kompetentingo pedagogo.

Pasak R. Čiužo (2013), vykstantys socialiniai ir technologiniai pokyčiai skatina švietimo sistemą keistis ir ugdyti besimokančiųjų gebėjimus, kurie atitiks naujo šimtmečio poreikius. Tačiau švietimo sistemos kaita yra sudėtinga ir reikli laikui, tai susiję su žmonių nuostatomis, vertybėmis, elgesio kaita. Kadangi šiandien neįmanoma išugdyti visų gebėjimų, perteikti visų reikalingų mokslo žinių, kurių besimokančiajam prireiks profesinėje veikloje ateityje, šiuolaikinė mokykla gali asmenį išmokyti mokytis. Vykstantys pokyčiai susiję su edukacine paradigma, kuri atspindi perėjimą iš klasikinės mokymo į šiuolaikinę mokymosi paradigmą. Formuojamas mokytojo ir mokinio dialogas, bendradarbiavimas ir diskusijos, individualiai ir socialinės sąveikos metu vykstantis aktyvus, sąmoningas asmens žinių ir prasmės kūrimo procesas formuoja edukacinę paradigmą. „Šiuolaikiniame ugdymo procese

7 yra siekiama padėti mokiniui, jam pačiam aktyviai veikiant, įgyti esminį gamtos ir žmonių gyvenimo supratimą, besiremiantį mokslo žiniomis, bei gebėjimą veikti vadovaujantis esminėmis vertybėmis. Tokio ugdymo proceso metu tiek mokytojas, tiek mokinys geba pasinaudoti šiuolaikinėmis informacinių ir edukacinių technologijų teikiamomis galimybėmis“ (Čiužas, 2013, p. 26).

Pedagogas kuriantis edukacines aplinkas, atsižvelgdamas į didaktines, psichologines, kompetencines, materialiąsias, organizacines, sociokultūrines sąlygas, reikalingas edukacinės aplinkos modeliavimui, kiekvienam vaikui suteikia mokymosi galios ir įtakoja jo pasiekimams (Krasauskienė, 2012). Kintančioje aplinkoje, kuriamos edukacinės aplinkos reikalauja iš pedagogo naujų kompetencijų ir pabrėžia mokymosi visą gyvenimą svarbą. Todėl kyla **problemnis tyrimo klausimas**: kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogai kuria edukacines aplinkas?

Tyrimo objektas – pedagogų patirtys, kuriant edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Tyrimo tikslas – atskleisti Lietuvos ir Latvijos ikimokyklinio ugdymo pedagogų patirtis, kuriant edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Aptarti teorinius edukacinių aplinkų kūrimo aspektus.
2. Atskleisti Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pedagogų patirtis, kuriant edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.
3. Atskleisti Latvijos ikimokyklinio ugdymo pedagogų patirtis, kuriant edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.
4. Palyginti Lietuvos ir Latvijos ikimokyklinio ugdymo pedagogų patirtis, atskleidžiant esminius panašumus ir skirtumus, edukacinių aplinkų kūrimo procese.

Tyrimo metodai:

1. Teoriniai: **mokslinės literatūros analizė** atlikta, siekiant apibūdinti edukacinės aplinkos sampratą, tipus, kūrimo principus, jos kūrimo ugdymo institucijoje galimybes ir poveikį individui.
2. Empiriniai: panaudotas **interviu raštu klausimynas**, kuriuo siekta atskleisti ikimokyklinio ugdymo pedagogų nuomonę apie pedagogo vaidmenį kuriant edukacines aplinkas.
3. Tyrimo duomenys apdoroti taikant **kokybinę turinio analizę**.
4. **Empirinio tyrimo rezultatai apibendrinti**.

Tyrimo imtis ir organizavimas. Kokybinio tyrimo imtis – 18 informantų, kurių pedagoginis darbo stažas svyruoja nuo 2 iki 36 metų, dabartinėje įstaigoje pedagogai dirba nuo 1 iki 26 metų. Tyrime dalyvavo šias pareigybes turintys dalyviai: ikimokyklinio ugdymo

pedagogai, vyr. mokytoja, vadovas, pavaduotoja ugdymui, specialioji pedagogė-logopedė, metodininkės. Empirinis tyrimas buvo atliekamas vienoje Latvijos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ir trejose Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigose, 2020 metų lapkričio, gruodžio mėnesiais. Kokybinis tyrimas vyko pildant interviu klausimyną raštu.

Tyrimo organizavimo etapai:

1. Pasiruošimas tyrimui: mokslinės literatūros edukacinių aplinkų atnaujinimo ir kūrimo tematika analizė, temos, tyrimo probleminio klausimo, objekto, tikslų ir uždavinių formulavimas.
2. Empirinio tyrimo organizavimas: tyrimo strategijos ir tyrimo metodų numatymas, imties sudarymo pagrindimas, interviu klausimų parengimas, empirinių duomenų rinkimas. Interviu raštu klausimynas buvo siųstas trims Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigoms ir vienai Latvijos ikimokyklinio ugdymo įstaigai, prašant įstaigos vadovų tyrimo instrumentą išplatinti savo įstaigos pedagogams. Pedagogai užpildytus interviu pateikė tyrimo organizatoriui.
3. Tyrimo duomenų apdorojimas. Duomenų apdorojimui pasirinkta turinio analizė (content). Metodas pasirinktas, siekiant išlaikyti objektyvumą ir sistemingai išnagrinėjus gauto teksto savitumą, formuoti patikimas išvadas.

Bakalauro baigiamojo darbo struktūra: santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, 3 skyriai su poskyriais, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas (31 šaltinis), 32 priedai, 23 paveikslai. Darbo apimtis be priedų – 44 puslapiai.

1. EDUKACINIŲ APLINKŲ KŪRIMO IKIMOKYKLINĖJE UGDYMO ĮSTAIGOJE TEORINIS PAGRINDIMAS

1.1. Edukacinės aplinkos samprata ir tipai

Siekiant sėkmingai kurti edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo institucijoje, svarbu apibrėžti, ką vadiname edukacine aplinka, kaip ji susiformavo edukologijos mokslo srityje ir kokie išskiriami jos tipai. P. Jucevičienė (2013) atskleidama „edukacinės aplinkos“ sąvoką, gilinasi į svarbiausias ugdymo mokslo nuostatas, kurios remiantis Jovaišos darbais išryškėja mokymosi visą gyvenimą kontekste. Požiūris į ugdymą nuolat kinta, todėl, pasak P. Jucevičienės (2013), 1969 m. deklaruota mokymosi visą gyvenimą koncepcija iš esmės pakeitė požiūrį į švietimą, ugdymą ir mokymąsi.

Edukacinės aplinkos samprata susiformavo, pasak S. Neifacho (2014), mokymo(si) aplinkų idėjų paskatinimu ir kilo informacinių technologijų, mokslo žinių srityje. Edukacinė aplinka turi artimas sąsajas su mokymo(si) aplinka ir yra atsvara jai. Vykstanti kaita mokymosi aplinkoje sudarė sąlygas susikurti edukacinei aplinkai. Tai pabrėžia P. Jucevičienė (2013), kuri rėmėsi Leono Jovaišos požiūriu į ugdymą. Mokymosi visą gyvenimą kontekste autorė siekė išryškinti edukacinės ir mokymosi aplinkos esmę bei pagrįsti jų santykį (Jovaiša, 2013). Esminis požymis, skiriantis edukacijos ir mokymosi terminus, yra aplinkoje realizuojamas ugdymo procesas ir jo tikslai – mokymasis siejamas su organizuotu ir nepertraukiamu, ilgalaikiu mokymu, o edukacija suprantama platesne prasme kaip ugdymo, auklėjimo, lavinimo, švietimo aplinka, kurioje atsiranda edukatorius, galintis būti tiek dėstytojas, tiek materialiniai ar informaciniai ištekliai, tiek pati institucija (Gulbinas, 2014). Pačiame įvardijime „edukacinė“ yra užkoduota pirminė semantinė reikšmė: lot. „educatio“ –auklėjimas, lavinimas, švietimas (Tarptautinių žodžių žodynas, 1985). Žvelgiant giliau į šią reikšmę, galima akcentuoti, kad auklėjimas tai vidinių žmogaus santykių su mikroaplinka ir makroaplinka formavimo ir brandos procesas, grindžiamas tiesos, gėrio ir grožio vertybėmis. Lavinimas apibrėžiamas, kaip fizinių ir psichinių galių, gebėjimo savarankiškai, kvalifikuotai ir kūrybiškai veikti plėtojimas bei tobulinimas. (Lingvodidaktikos terminų žodynas, 2012). Švietimas apima procesą, kurio metu švietimo įstaigose ir ne tik, formaliai arba neformaliai asmenims perteikiamos žinios ir formuojami gebėjimai. Apibendrinant pateiktas veiklas, galima teigti, kad edukacija apima keletą procesų, kurie siejami su žmogaus vidinių ir išorinių gebėjimų formavimu, stiprinimu ir gerinimu, grindžiami kūrybiškumu, tiesa, gėriu, grožiu.

I. Schwartz (2015) pateikia tris tarpusavyje susipynusius aplinkos komponentus, kurie papildydami vienas kitą padeda vaikams tyrinėti ir siekti sėkmės. Aplinka susideda iš joje esančių daiktų, dalyvaujančių žmonių ir pateikiamo tono, todėl ji yra skirstoma į fizinę,

socialinė ir lauko aplinką. Mokymosi aplinka apibūdinama, kaip fizinių ir socialinių veiksmų visuma, lemianti mokymo ir mokymosi procesą (Lingvodidaktikos terminų žodynas, 2012). Fizinė mokymosi aplinka – tai mokomosios priemonės, baldai, pastatai ir kt. materialiosios sąlygos, kuriomis vykdomas ugdymo procesas. Socialinė mokymosi aplinka – tai bendruomenės etosas, elgesio normos ir veiklos taisyklės, psichologinė atmosfera, ugdymo proceso dalyvių nuostatos ir tarpusavio sąveika. Kokybiškam ugdymo procesui reikalinga patraukli, saugi ir sveika mokymosi aplinka, kuriai būdingas atvirumas, bendravimas, mokymasis bendradarbiaujant, demokratiškumas, tarpusavio pagarba, konstruktyvus požiūris, parama ir kitos humanistinės vertybės (Lingvodidaktikos terminų žodynas, 2012). Kad būtų sukurta aplinka, palanki ikimokyklinio amžiaus asmenų mokymuisi ir vystymuisi, šie trys komponentai turi būti kruopščiai sukurti ir įgyvendinti, atspindint programos prioritetus ir filosofiją (Schwartz, 2015). Konstruktyvi edukacinės aplinkos samprata apibūdinama kaip įvairių aplinkų integracija.

Analizuojamoje mokslinėje literatūroje išskiriamos šios edukacinės aplinkos apibrėžtys:

- Dinamiška, informacinė ugdymo ir mokymosi veiklos erdvė, sukurta ir veikiama edukatoriaus, Ji nulemta ugdymo tikslo, kuris atitinka ugdymo(si) turinį ir perima ugdymo formas, metodus ir priemones, taip pat kitų toje aplinkoje esančių daiktų ir subjektų, turinčių kokią nors įtaką besimokančiajam, edukacinei informacijai poveikį. Šioje aplinkoje veikia besimokantysis, kurio mokymąsi per edukacinės aplinkos projekciją į jo mokymosi aplinką tiesiogiai skatina edukacinės aplinkos veiksniai. Edukacinė aplinka turi turėti edukacinį poveikį individui ir kurti edukacinę vertę, t. y. edukacinėmis priemonėmis leisti žmogui spręsti kylančias jo gyvenimo ir veiklos problemas (Jucevičienė, 2013).
- Mokymo(si) aplinka virtusi nepertraukiamu edukaciniu procesu, suteikiančiu kiekvienam žmogui žinių, prasmių, gebėjimų kurti mokymosi visą gyvenimą perspektyvą (Neifachas, 2014).
- Informacinė erdvė, supanti besimokantįjį (besimokančiuosius), kuri sudaryta siekiant konkretaus ar kelių konkrečių ugdymo tikslų ir aprūpinta šios informacijos efektyvios komunikacijos kanalais ir priemonėmis (Gulbinas, 2014).
- Pagal R. Glinskienę, D. Lipinskiene (2005) tai sąlygos (didaktinės, psichologinės, kompetencinės, materialiosios, organizacinės, sociokultūrinės), kurios kiekvienam mokiniui suteikia mokymosi galios ir turi įtakos jo pasiekimams (Krasauskienė, 2012).
- E. Balasevičius (2001) apibūdina, kaip asmenybės formavimosi įtakų ir sąlygų sistemą, bei asmenybės vystymosi galimybes esančias socialinėje ir fizinėje aplinkoje (Krasauskienė, 2012).

Struktūruota aplinka atitinka aukštą kokybę ir skatina trumpalaikį ir ilgalaikį mokymąsi, socialines ir emocines sąveikas (Kirk, Jay, 2018). R. Krasauskienė (2012) remiasi E. Balasevičiumi (2001), kuris pabrėžia, kad edukacinės aplinkos struktūrą apima fizinė aplinka ir žmogiškasis faktorius, ir išskiria jos tipus pagal vaiko raiškos galimybes:

- Dogmatinė – sąlygoja vaiko pasyvumą ir priklausomybę.
- Karjerinė – sąlygoja vaiko aktyvumą ir priklausomybę.
- Pasyvi – sąlygoja vaiko laisvą vystymąsi ir jo pasyvią gyvenimišką poziciją.
- Kūrybinė – skatina laisvą vaiko vystymąsi.

P. Jucevičienė (2013) pažymi, kad edukacinė aplinka yra dinamiška, todėl tik konkrečiu laiko momentu gali būti natūrali, kai kyla iš gyvenimo ar dirbtinė, sukonstruota. Natūralios ir sukurtos edukacinės aplinkos bendras bruožas apima edukacinio poveikio individui būtinybę, todėl „kuriant lanksčią, į besimokančiuosius atsižvelgiančią edukacinę aplinką, reikia atsižvelgti į individualias besimokančiųjų skirtybes – pradinę kompetenciją, požiūrį į mokymąsi, mokymosi poreikius, motyvaciją, individualų mokymosi stilių, asmeniui būdingas mokymosi strategijas“ (Jucevičienė, Gudaitytė, Karenauskaitė ir kt., 2010, p. 40). Tiesa, dažnai vienu metu konkretų besimokantįjį gali veikti ne viena, bet kelios edukacinės aplinkos. S. Neifachas (2014) įvardina edukacines aplinkas kaip mokymuisi imlias, turtingas ir konstruktyvias, kurios užtikrina mokinių mokymosi kokybę, sėkmingumą, prieinamumą, pasirinkimo galimybę. Jos dinamiškos ir atviros mokymosi aplinkos apimančios daugiafunkcinį, mokinių mokymąsi stimuliuojantį, aplinkos modelį, grindžiamos IKT priemonėmis kontekstą, įtraukiančios, inovatyvios ir skatinančios kūrybišką mokymąsi.

P. Jucevičienė (2008) teigia, kad asmeninės aplinkos susiformavimo šaltinis gali būti specialiai sukurtos edukacinės aplinkos ir potencialios aplinkos, kurios gali būti laikomos edukacinėmis aplinkomis, jeigu jų panaudojimą numato edukacinis tikslas ir jų susiformavimą įgalina papildomos sąlygos. Edukacinę aplinką sudaro: edukacinis tikslas, ugdytinio mokymosi pajėgumas, edukacinis turinys, metodai ir priemonės, fizinė erdvė, žmonės realizuojantys edukacinį tikslą.

Apibendrinant galima teigti, kad edukacinės aplinkos siejamos su mokymosi erdvėmis, kuriose vyrauja dinamiškumas, atvirumas, lankstumas, konstruktyvumas. Įvairios aplinkos tampa edukacinėmis aplinkomis, kai jų panaudojimą numato edukacinis tikslas. Pati edukacija suprantama kaip ugdymo, auklėjimo, lavinimo, švietimo aplinka, kurioje tikslingai veikia edukatorius (dėstytojas, materialiniai ar informaciniai ištekliai, institucija).

1.2. Edukacinės aplinkos aptartis Lietuvos ir Latvijos švietimo dokumentuose

V. Targamadzė (2019) pabrėžia Gerosios mokyklos koncepcijos įgyvendinimo svarbą ir teigia, kad ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dedami svarbūs žmogaus ugdymo pamatai, akcentuojant įtakos asmenybės vystymui(si) reikšmingumą. Kadangi aplinka sparčiai kinta, kuriant geros mokyklos modelį, atsižvelgiama ne tik į praeityje atliktus tyrimus, bet ir į moderniausias mokymosi tendencijas – informacinės, žinių, besimokančios, tinklinės, virtualios ar išminties visuomenės poreikius. Nuo švietimo, skirto visiems pereinama prie švietimo kiekvienam, ugdymą(si) personalizuojant, suasmeninat ir pripažįstant, kad žmonės turi asmenines patirtis, poreikius, siekius, skiriasi jų mokymosi tempas ir būdai. Ugdymas gerojoje mokykloje apima įvairių mokiniui ir visuomenei svarbių kompetencijų ugdymą, moko lankstumo kintant aplinkai bei gebėjimo susidoroti su iššūkiais, skatina savarankiškai kelti klausimus ir mąstyti. Ugdymo(si) aplinka apibūdinama, kaip dinamiška, atvira ir funkcionali, kuriai būdinga „klasė be sienų“ su patogiomis, įvairios paskirties ir lengvai pertvarkomomis erdvėmis, įvairių patalpų panaudojimo galimybė. Taip pat būdinga „klasė lauke“ ir kitoks mokyklos teritorijos pritaikymas ugdymui(si), kurio procesas gali vykti koridoriuose, vestibuliuose, bibliotekoje, mokyklos kieme ir kitose vidinėse bei išorinėse mokyklos erdvėse. Kuriama stimuliuojanti aplinka (knygos, detalių ir įrangos įvairovė, funkcionalūs ir originalūs baldai, spalvos, medžiagos, formos, apšvietimas, augalai, garsai, kvapai, patogi (ne)tvarka ir kt.) ir virtuali aplinka (mokyklos interneto svetainė, jos turinio ir naudojimo būdų įvairovė, gyvumas, populiarumas). Pabrėžiamas mokinių indėlis kuriant aplinką įgyvendinant jų idėjas, projektus, pateikiant jų darbus, kūrinius, daiktus aplinkoje, kaip puošybos elementus. Funkcionali, dinamiška ugdymo(si) aplinka – stimuliuojanti mokymąsi, skatinanti mąstymą, kūrybiškumą. Patalpos patogios, funkcionalios, lengvai pertvarkomos, maloniai spalvingos. Numatydamas galimybes mokytis individualiai ir grupėmis, tyloje ir bendraujant, „švariai“ ir naudojant įvairias tepančias medžiagas bei priemones, mokykla nesibaimina aplinkų ir baldų išskirtinumo, neįprastumo.

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ kviečia įtvirtinti vertybes ir kartu kurti modernią, veržlią, atvirą pasauliui, savo nacionalinį tapatumą puoselėjančią stiprią valstybę. Visos valstybės valdymo institucijos prisideda prie Strategijos įgyvendinimo – dinamiško ir visaapimančio proceso. Šia strategija siekiama paskatinti esminius visuomenės pokyčius ir sudaryti sąlygas formuoti kūrybingai, atsakingai ir atvirai asmenybei, kuri, užaugusi kūrybingumą ugdančioje erdvėje, gebės kurti ir būti sumanios visuomenės dalimi. Esminės pokyčių iniciatyvos imamosi visose mokyklose sukurti tinkamą mokymosi aplinką: gamtos mokslų laboratorijas, menų edukacijos priemones, sveikatingumo erdves ir kt.. Pabrėžiama asmens kūrybingumo ugdymo svarba siekiant mokymo programų kokybės ir jį

supanti fizinė aplinka. Švietimo įstaigose reikalinga sukurti kūrybingumui palankią aplinką, kad mokymo galimybių neribotų menki materialiniai ištekliai.

Lietuvos ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose (2015) pabrėžiama, kad patirtinis ugdymasis yra sąveikos rezultatas, įvykęs tarp vaiko ir pedagogo, vaiko ir vaiko, vaiko ir aplinkos. Ugdymąsi skatina vaiko įsitraukimas į savo sumanytą ar auklėtojo inicijuotą veiklą, kurios metu vyksta stebėjimas, bendravimas, reakcijos į kuriamą žaidimo ar kitos veiklos situaciją, taip vyksta vaiko ir pedagogo komunikaciniais susitikimais arba ugdymo proceso dialogiškumas. Užsienio mokslininkų (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015) įvardintas mokymasis socialinėje aplinkoje – ypač vertingas ir priklauso nuo to, kaip ikimokyklinio ugdymo auklėtojas organizuoja įdomią ir naudingą vaikų veiklą, pasirenkant ugdymą(si) su kitais ar individualiai. Stebėdami kitus vaikus ir jų mokymosi bei elgesio būdus, ikimokyklinukai supranta, ką reiškia mokytis ir išbando ką matė, taip patirdami mokymąsi socialiniame kontekste. Vaiko patyrimo turtingumas priklauso nuo to, kokioje aplinkoje jis ugdosi, patirtis įgyjama gyvenime, kuris vyksta ugdymo įstaigoje, artimiausioje gamtinėje ir kultūrinėje aplinkoje, bendruomenės gyvenime. Panaudojama įvairi aplinka, grupėje, kitose ugdymo įstaigos patalpose, lauko teritorijoje ir už įstaigos ribų. Rekomenduojama vaikams pasiūlyti įdomios veiklos, kuri skatintų tyrinėti, sukurtų iššūkių situacijas, suteiktų pasirinkimo teisę. Ikimokyklinio ugdymo auklėtojas, kaip inicijuotojas, veiklos organizatorius, sutelkdamas vaikus ieškoti informacijos, tyrinėti, mąstyti, kurti kartu, koordinuoja vaikų ugdymosi procesą, derina dvi perspektyvas: vaiko – žvelgdamas iš jo pozicijos, išgirsta jo nuomonę, išvelgia jo poreikius, interesus, ir savo, kaip vaiko ugdymo profesionalo – apmąsto, kokia aplinka, būdai gali pažadinti vaikų domėjimąsi, tyrinėjimus, kūrybą ir padėti pasiekti numatytų ugdymosi rezultatų. Pedagogui siūloma sukurti tinkamą aplinką, kuri apgalvotai papildyta įvairiomis ugdymo priemonėmis, plečia vaikų ugdymo(si) galimybes.

Latvijos valstybinių ikimokyklinio ugdymo gairių ir pavyzdinių ikimokyklinio ugdymo programų nuostatuose (2018) akcentuojama, jog ikimokyklinio ugdymo turinys įgyvendinamas, skatinant visapusišką vaiko raidą. Taip pat pabrėžiama vaiko socialinių ir emocinių įgūdžių lavinimo svarba, kritinio mąstymo, atsakingų sprendimų priėmimo, kūrybiškumo ir verslumo, bendradarbiavimo, pilietinio dalyvavimo ir skaitmeninius įgūdžių ugdymas. Ugdymo(si) procesas organizuojamas siekiant plėtoti įgūdžius šiose srityse: kalbos, socialinio ir pilietinio, kultūrinio supratimo ir saviraiškos meno, gamtos mokslų, matematikos, technologijų, sveikatos ir fizinio aktyvumo. Ikimokyklinio ugdymo turinys įgyvendinamas vadovaujantis vertybėmis, kurios siejamos su žmogaus orumu, laisve, šeima, darbu, gamta, latvių kalba ir Latvijos valstybe. Taip pat pabrėžiamas ir moralinių vertybių –

atsakingumo, drąsos, ryžto, kruopštumo, santūrumo, saiko, tolerancijos, gerumo, atjautos, teisingumo, solidarumo – ugdymas(is). Vaiko požiūris, į nuostatose nurodytas vertybes, formuojamas kasdien bendraujant ir bendraujant šeimoje, ugdymo įstaigoje ir plačioje visuomenėje. Pagrindinė mokymo(si) organizavimo forma yra žaidimas, kuris vyksta savaime ar tikslingai organizuotas pedagogo. Mokymo(si) aplinka yra fiziškai ir emociškai saugi, kintanti, atnaujinama ir pritaikoma kiekvieno vaiko mokymo(si) ir vystymo(si) poreikiams. Latvijoje vadovaujamasi bendra ikimokyklinio ugdymo programa, kurioje pateikiama mokymo(si) aplinkos charakteristika:

- Ugdymo(si) aplinka tiek įstaigos patalpose, tiek jos teritorijoje yra palanki vaiko raidai ir mokymui(si).
- Fizinė ugdymo(si) aplinka tinka kiekvienam vaikui, taip pat ir tiems vaikams, kurie turi funkcinį sutrikimą. Aplinka yra saugi, daugiafunkcinė ir patogi (vaikai gali dirbti grupėse ir individualiai, galima organizuoti mokymosi centrus ar organizacines zonas, yra vaikams pritaikyti ženklai ir lengvai prieinamos mokymo priemonės, dalykai ir vietos, kurios prisideda prie planuojamų mokymosi rezultatų, yra judėjimo ir poilsio vieta), estetiška, atitinka higienos normas ir aprūpinta įranga įvairiai judėjimo veiklai ugdymo įstaigos teritorijoje.
- Socialinė-emocinė aplinka garantuoja saugumą, skatina abipusį pasitikėjimą ir pagarbą, norą padėti ir palaikyti kitus.

Latvijos ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir mokyklos įgyvendina projektą „Skolā 2030“, kuriuo siekiama palaipsniui atnaujinti ugdymo turinį. Z. Olina (2018) apžvelgia vykdomų pokyčių pagrindines veiklos sritis. Ruošiami dokumentai ir papildoma medžiaga ugdymo įstaigoms, nustatomi nauji mokymosi standartai. Rengiamos detalios ugdymo turinio programos, kaip pagalba ir orientyrai pedagogams, nors jų laikytis neprivaloma. Rengiama profesinio mokytojų tobulėjimo programa. Susipažinusius su naujovėmis pedagogus planuojama burti į grupes, kad vyktų sklandus naujovių taikymas ugdymo įstaigoje. Ieškoma naujų būdų, kaip įtvirtinti bendradarbiavimo kultūrą mokyklose, ko Latvijoje anksčiau nebuvo. Kuriama darni ugdymo institucija, kad pokyčiai būtų įgyvendinti sėkmingai. Dabartinė įstatyminė bazė trukdo dirbti lanksčiai, trūksta laisvo ir atsakingo planavimo.

Z. Olina (2018) akcentuoja, jog projekto Latvijoje tikslas ne tik atnaujinti mokymo programas, bet ir sukurti naują požiūrį į mokymąsi. Kadangi pedagogas šiandien nebėra tik informacijos pernešėjas, jo funkcijos apima strategavimo ir pagalbos mokiniui sritis, kad ugdytų(si) savarankiškai, atsakingai, veržli, nepriklausoma ir kūrybinga XXI a. asmenybė.

Apibendrinant galima teigti, kad kintanti aplinka išnagrinėta naujausiuose Lietuvos ir Latvijos švietimo dokumentuose, pabrėžia jos įvairovę ir funkcionalumą. Stimuliuojanti, įvairi aplinka turtina vaiko patyrimą ir ugdo jo gebėjimus. Perėjimas nuo švietimo visiems prie švietimo kiekvienam, vertinant ir skatinant vaikų indėlį kuriant aplinką, formuoja kūrybingą, atsakingą ir atvirą asmenybę, kuri gebės kurti ir būti sumanios visuomenės dalimi.

1.3. Edukacinės aplinkos poveikis individui ir edukacinė vertė

R. Bartaševičius (2012), analizuodamas švietimo kokybę, pateiktose išvadose apie mokymo(si) aplinką XXI amžiuje nurodo, kad mokymo(si) aplinką apima visos edukacinė vertė turinčios žmogaus gyvenimo ir veiklos erdvės, kuriose individas įgalina savo asmeninį tobulėjimą, siekdamas ir stengdamasis mokymosi metu. Kadangi mokymosi aplinka apima fizinius ir socialinius aspektus tai galima teigti, jog edukacija per aplinką taip pat apima tuos pačius aspektus. Mokymo(si) aplinka šiandien turėtų būti kuriama užtikrinant galimybę mokytis savarankiškai, grupėje ar kolektyve, sudarant tinkamas sąlygas skleisti jo saviraiškai ir prigimtiniams galioms. Technologiškai turtinga, aprūpinta įvairiomis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis, modernizuota mokymosi aplinka stiprina mokymosi aplinkos poveikį mokinių pasiekimams. Mokslininkai pabrėžia fizinės erdvės privalumus, kaip vieną iš svarbiausių veiksnių, padedančių užtikrinti veiksmingą ir sėkmingą ugdymo įstaigos veiklą, kai sudaromos sąlygos mokymuisi, žinių kūrimui ir dalijimuisi jomis. M. Kuuskorpi, N. Cabellos González (2011) vertina fizinę mokymosi aplinką, kuri susideda iš keturių mokymosi kontekstų: socialinio, individualaus, formaliojo ir neformaliojo mokymosi procesų. Šie elementai sudaro interaktyvią visumą, kuri dalyvauja švietimo reformoje ir jos kaitos procese.

G. Brukštutė (2017) atskleidžia edukacinės aplinkos daromą poveikį vaikui, atsižvelgdama į šiuos aspektus:

- *Skatina vaikų pojūčius.* Remiantis J. J. Gibson (2014), edukacinės erdvės, kurių aplinkose naudojamos kelios tekstūros ar skirtingi mokyklos erdvių lygiai, padeda vaikams patirti ir pažinti aplinką įvairiais jutimo organais. Kognityvinių gebėjimų skatinimas, leidžia suprasti skirtingų objektų matmenis regėjimo ir lytėjimo pojūčiais, taip sustiprinant įspūdžių srautą.
- *Provokuoja jo smalsumą.* Pati erdvė gali tapti veiksnium, padedančiu sužadinti žmogaus norą domėtis, tyrinėti, pažinti ir pan. ir analizuodama erdvės suvokimo ir pažinimo teorijas identifikuoja tuos erdvių formavimo principus, kurie galėtų būti pritaikyti edukacinių erdvių kokybei gerinti. Kadangi erdvė yra materijos egzistavimo forma, o aplinka yra tai, kas supa asmenybę ir nėra savasties dalis, galima teigti, jog edukacinė

erdvė yra edukacinės aplinkos sudedamoji dalis, kuri, vaikui mokantis formuoja asmenybę. Materialiosios aplinkos sąlygos, kurias kuria vaiko ugdytojas kaip edukacinės aplinkos kūrėjas, skatina vaiko norą ir siekį įgyti žinių, patirti ir pažinti aplinką įvairiais jutimo organais.

- *Palaiko pagrindinius socialinius fizinius poreikius.*
- *Provokuoja sąveiką tarp vaiko ir aplinkos šaltinių.* Remiantis skirtingu erdvės suvokimu, erdvės gali turėti užkoduotas socialines reikšmes, kurios priklauso aplinkos ir kultūros kurioje žmogus gyvena.
- *Palanki tarpusavio sąveikai.* Didelis dėmesys turi būti skiriamas viešų erdvių kūrimui, nes jose vyksta socialinė sąveika, plėtojasi tarpusavio santykiai, todėl edukacinė erdvė turi būti patogi jos vartotojams, ypač pabrėžiami daugiafunkciškumo, mobilumo aspektai.
- *Sudaro sąlygas įvairiems žaidimams.*
- *Skatina esminių gebėjimų raidą.*

Autorė (Brukštutė, 2017) pateikdama išvadas apie erdvės suvokimo poveikį edukacinėje aplinkoje teigia, kad edukacinė aplinka gali būti kuriama arba perkuriama, taip darydama poveikį žmogui, ir atvirkščiai. Formuojama asmenybė, kurios elgesį nulemia tam tikra situacija, nes erdvės pažinimas paremtas žmogaus santykiu su erdve. Edukacinėse erdvėse, vaikui mokantis ir formuojantis asmenybei, įtakos gali turėti keletas veiksnių, iš kurių svarbiausi yra materialiosios aplinkos sąlygos, vaiko ugdytojo, kaip edukacinės aplinkos kūrėjo, indėlis skatinant vaiko norą ir siekį įgyti žinių ir kita ugdytinį supanti socialinė ir fizinė aplinka, užtikrinanti vaiko saugumą ir komfortą.

Kiekvienas žmogus suranda savo mokymosi stilių, kuris priklauso nuo individualių fizinių, psichinių, socialinių raidos ypatumų, ir savitai ieškoti būdų, kaip kurti skatinančią, įgalinančią mokymo(si) aplinką. „Pedagogo pareiga - sudaryti mokiniams galimybių išbandyti įvairias mokymosi strategijas, būdus, reflektuoti ir analizuoti savo mokymo(si) procesą ir sąmoningai pasirinkti geriausiai vaikui ar pateiktai užduočiai atlikti ar iš(si) keltam tikslui pasiekti tinkančias mokymosi strategijas“ (Gaučaitė, Kazlauskienė, Pocevičienė, 2014, p. 52).

Apibendrinant galima teigti, kad edukacinė aplinka gali daryti poveikį individui. Tai priklauso nuo vaikams sudarytų galimybių, kurios pasireiškia įvairiais būdais: skatina pojūčius ir esminių gebėjimų raidą, provokuoja smalsumą ir sąveiką tarp aplinkos šaltinių, palaiko pagrindinius socialinius fizinius poreikius, sudaro sąlygas žaidimams. Taigi edukacinė vertė įžvelgiama visose mokymosi aplinkose, kuriose įgalinamas asmeninis tobulėjimas.

1.4. Vaikui palankios edukacinės aplinkos kūrimo principai

J.S. Pocienė (2010) apžvelgdama mažų vaikų ugdymo tendencijas istoriniu aspektu, sistemindama ikimokyklinio ugdymo raidą, pažymi, kad daugelis edukacijų, kurios diegiamos šiuo metu nėra naujos, nes jau buvo iškeltos ir bandytos įgyvendinti ankstesniais visuomenės raidos tarpsniais. Taigi „švietimas – nuolat atsinaujinanti ir pasipildanti sistema, o vaikų darželis vis labiau įsitvirtina kaip svarbus institucinio ugdymo modelis, pirmoji socialinės-edukacinės sistemos grandis“ (p. 557).

A. Ramanauskienės (2010) atlikti tyrimai rodo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogams, kuriant edukacinę aplinką yra svarbūs dinamiškumo-lankstumo, socializacijos, individualizacijos, metamokymosi, refleksijos ir integracijos principai. Tam reikšmės turi jų darbo stažas, įgyta profesinė patirtis, darbo trukmė, įgyta kvalifikacija. Kuriant edukacinę aplinką laikomasi šių principų:

- *Tikslingumo principas*, kai remiamasi tuo, kiek priemonės padeda siekti ugdymo tikslų ir uždavinių, formuoti socialinę, komunikavimo, patirtinę, sveikatos saugojimo ir meninę vaikų kompetenciją.
- *Konstruktivumo, pozityvumo principas*, kai atsižvelgiama į priemonių atitikimą ugdant, skatinant, motyvuojant vaiko pažangos siekį.
- *Veiksmingumo principas*, kai vertinamos priemonių veiksmingumas, ar jos padeda ugdyti vaiko kompetencijas, brandinti jį mokyklai išryškina veiksmingumo principas.
- *Visybiškumo principas*, kai priemonės apima įvairias nuostatas, gebėjimų ugdymą, įvairių sričių patirties kaupimą.
- *Ekonomiškumo principas*, kai priemone gali naudotis daug vaikų, jos tarnauja ilgą laiką ir priemonės kaina atsiperka.
- *Įvairovės ir kaitos principas* aiškinamas, kiek įvairios ugdymo priemonių grupės; kiek jos atitinka minimalius ir optimalius, įprastus ir specialiuosius vaikų ugdymosi poreikius bei grupės veiklos organizavimo modelį, kaip atrenkamos, įrengiant naują grupę, kaip dažnai ir tikslingai atnaujinamos, kiek atitinka individualaus ir bendro naudojimo poreikius.
- *Priemonės atrankos principai* glaudžiai siejasi su mokymosi paradigmos esme, įgalinančia individą savarankiškai veikti.

Kintantis požiūris į edukacinių aplinkų kūrimą įgalina vaiką realizuoti savo potencialą per savarankišką mokymąsi ir veiklą, refleksyvų vertinimą, vertybinių nuostatų formavimą. Tenkinat skirtingus ugdytinių poreikius, ruošiant juos įvairiapusei veiklai ugdymo institucija kuria turtingas ir efektyvias, lankstumo ir dinamiškumo, individualizacijos, integracijos,

socializacijos, metamokymosi ir refleksijos principais grindžiamas mokymuisi imlias edukacinės aplinkas. Tokios edukacinės aplinkos motyvuoja savarankišką ir kryptingą ugdytinio mokymąsi, ugdo bendruosius ir perkeliamuosius gebėjimus, įgalina identifikuoti žinias, įgytas veiklos ir gyvenimo srityse. Įvairi efektyvi, tikslingai parengta aplinka, žadina vaiko smalsumą, kūrybingumą, domėjimąsi įvairiomis veiklos formomis, problemomis, leidžia įsisavinti esmines, tolimesniam mokymuisi reikalingas, sąvokas, išsiugdyti vertybines nuostatas, įgyti būtinas kompetencijas (Ramanauskienė, 2010).

Apibendrinant galima teigti, kad vaikui palankios edukacinės aplinkos kūrimo principai apima tikslingumą, konstruktyvumą, pozityvumą, veiksmingumą, visybiškumą, ekonomiškumą, priemonės atranką, įvairovę ir kaitą. Edukacinių aplinkų įvairovė tenkina skirtingus vaikų poreikius ir ruošia juos įvairiapusei veiklai.

1.5. Pedagogo vaidmuo kuriant vaikui palankią edukacinę aplinką

Vaikui palanki edukacinė aplinka yra kokybės rodiklis, kuriam tiesioginę įtaką daro pedagogo vaidmuo. A. Galkienė (2011), teigia, kad, mokytojo, kaip vieno iš pagrindinių pedagoginės sąveikos dalyvių, vaidmuo mokinių ugdymosi kokybei nenuginčijamas ir yra įvairių mokslo sričių domėjimosi objektas. Nors gero mokytojo asmenybės samprata yra menkai pavaldi laikui autorės atlikti tyrimai rodo, kad šiuolaikinio mokytojo profesinis pasirengimas reikalauja ypatingo dėmesio, lavinant jo bendrąjį kultūrinį išprusimą, edukacinį meistriškumą. Akcentuojamos gero mokytojo asmenybės ypatumai, tokie, kaip optimizmas, atvirumas kitiems, noras nuolat tobulėti ir augti. Tyrimai atkleidžia ir mokinių požiūrį į šiuolaikinio mokytojo asmeninės savybės, kurių manymu, svarbiausios yra gebėjimas suprasti kitus, linksmumas ir sveikas humoro jausmas, polinkis padėti kitam žmogui, reiklumas ir teisingumas, šiuolaikiškumas ir asmenybės spalvingumas.

Edukacinių aplinkų kūrimas priklauso nuo draugiškos ir palaikančios aplinkos, kuri supa pedagogą ugdymo įstaigoje. Įstaigos bendruomenė daro didelį poveikį pedagogo profesiniam augimui, todėl gali paskatinti ar atvirkščiai slopinti kokybiškos edukacinės aplinkos kūrimą. Reikalinga ne konkurencinga aplinka, o palaikanti, lydima bendradarbiavimo, dalijimosi idėjomis ir jau turima medžiaga, išlaikant pasitikėjimo santykius. Svarbu kaupti savo žinias, tobulinti įgūdžius, įgyti kompetencijas reikalingas naujoviškų strategijų planavimui ir įgyvendinimui (Jenkinsm, Hewitt, 2010).

S. Daukilas, R. Mičiulienė, K. Kovalčikienė ir kt. (2016) apibrėžia edukacinių technologijų naudą siekiant suvaldyti socialinius iššūkius ir teigia, kad „edukacinių technologijų įvaldymas – tai gebėjimas suprasti, atpažinti ir naudoti vaizdus ir garsą, manipuluoti, transformuoti ir reikiamai paskirstyti skaitmenines medijas, lengvai adaptuoti jų turinį bei formą edukaciniams tikslams siekti“ (p. 78). Naudojant edukacines technologijas

ilgalaikėje, ar trumpalaikėje pedagoginėje praktikoje, kreipiamas dėmesys į kiekvieno besimokančiojo individualius poreikius.

R. Pranaitytės, D. Malinauskienės, (2011) atlikti tyrimai, apie kokybiško ugdymo ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje svarbą, rodo, kad kokybišką vaikų ugdymą sąlygoja edukaciniai veiksniai: kompetentingas pedagogas, ugdomoji veikla, orientuota į nuolatinę kaitą, edukacinė aplinka, kurioje planuojamas, organizuojamas, bei inspiruojamas ugdymo procesas. Šis tyrimas leidžia išvelgti pedagogo vaidmenį edukacinės aplinkos kūrimo procese kaip kompetentingo pedagogo, kuriančio fizinę, socialinę ir lauko aplinką siekiant tikslingai suplanuoti ir įgyvendinti ugdymo tikslus kylančius iš ugdymo proceso. Svarbiausiais ugdymo kokybę lemiančiais veiksniais tyrėjos įvardina psichologiškai ir fiziškai saugią ugdomąją aplinką, nuolat vykstantį pedagoginį tobulėjimą, grupės klimatą, ugdytinių amžiaus tarpsnių pažinimą, individualų darbą su jais, teikiant saviraiškos galimybių, tikslingą ir efektyvų ugdymo proceso organizavimą. Autorės taip pat pažymi kylančius trukdžius ugdymo kokybei gerinti, tai susiję su dideliu vaikų skaičiumi grupėje, daug laiko užimančia dokumentacija, finansiniais sunkumais, kurie kyla dėl edukacinių priemonių trūkumo, žemu atlyginimu, pasyviu inovacijų diegimu ugdymo procese, nepakankamu įstaigos bendruomenės bendradarbiavimu.

Kuo turtingesnė, fiziškai, psichologiškai pritaikyta ir saugi vaikui aplinka, tuo daugiau jam galima pasiūlyti veiklų, aktyvinti veikimą jose, kuo daugiau pasirinkimo ir veikimo laisvės jis turi, tuo labiau gali reikštis jo kūrybinės fantazijos. Pedagogui svarbu atrinkti ir kūrybiškai atnaujinti priemones atsižvelgiant į vaikų poreikius, ypatumus, veiksmingai modeliuoti ir valdyti ugdymo procesą. Edukacinė aplinka yra edukacinę vertę turinti erdvė, kuri išprovokuoja vaiką veikti ir suteikia galimybę tobulėti, todėl svarbu sukurti aplinką palankią vaikui, kurioje jis galėtų augti ir ugdytis, tyrinėti, pažinti pasaulį, bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje ir su suaugusiais. Edukacinės aplinkos formuojamos ugdymo grupėse, namuose, individualioje ir grupinėje vaikų veikloje, patalpoje ir lauke, savarankiškoje ir pedagogo organizuotoje vaiko veikloje (Tamošaitytė, 2014).

Apibendrinant galima teigti, kad pedagogas turintis bendrąją kultūrinę išprusimą ir edukacinį meistriškumą, įvardijamas kaip optimistas, atviras, norintis nuolat tobulėti ir augti, supratingas, linksmas, turintis sveiko humoro jausmą, paslaugus, reiklus ir teisingas, šiuolaikiška ir ryški asmenybė. Kompetentingas pedagogas kuria edukacinę aplinką: fizinę, socialinę ir lauko aplinką pritaikydamas, keisdamas, planuodamas, tikslingai siekia įgyvendinti ugdymo tikslus.

2. EDUKACINIŲ APLINKŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOJE KŪRIMAS: LIETUVOS IR LATVIJOS PEDAGOGŲ PATIRČIŲ EMPYRINIS TYRIMAS

2.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo strategija. Siekiant išanalizuoti ikimokyklinio ugdymo pedagogų patirtis, kuriant edukacines aplinkas, pasirinktas kokybinis tyrimas.

B. Bitinas (2013) kokybinius tyrimus, metodologiniu požiūriu, sieja su edukologijos periferijos objektų pažinimu ir pabrėžia, kad praktiškai jie yra visų edukologinių tyrimų sudedamasis komponentas. Jis išskiria svarbiausias kokybinio tyrimo ypatybės: pagrindinė paskirtis – objekto aprašymas; tyrimo atvirumas; holistinis požiūris į objektą; konteksto įtaka; kokybiniai duomenys; tyrėjas, kaip pažinimo instrumentas. Taikomi kokybiniai metodai, siekiant atskleisti patirties atvejų prasmę ir interpretaciją, yra naudingi, kai siekiama suformuluoti sąvokas, nusakančias žmogiškuosius fenomenus. B. Bitinas, L. Rupšienė, V. Židžiūnaitė (2008), teigia, jog kokybiniu tyrimu nėra siekiama įrodyti ir patvirtinti jau suformuluotus teiginius, svarbu atlikti mokslinę apžvalgą, aprašant pasirinktą pažinimo objektą, gaunant duomenis apie mažai tirtą socialinį reiškinių ar procesą.

Taigi pasirinkta kokybinio tyrimo strategija, sudarė palankias sąlygas sutelkti dėmesį į objekto pažinimą, per pedagogų patirčių analizę. Kadangi tyrimo objektas – pedagogų patirtys, kuriant edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, reikšminga susipažinti su pedagogų iniciatyvomis, naujomis idėjomis ir jų įgyvendinimo galimybėmis. Svarbu paminėti tai, jog kokybinio tyrimo idėja kilo atsižvelgiant į patirtis, įgytas studijų metu, o vėliau ir dirbant ikimokyklinio ugdymo pedagoge. Atliktos dvi tarptautinės Erasmus+ praktikos Latvijos ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir keturios pedagoginės praktikos Lietuvos ikimokyklinio ugdymo įstaigose, paskatino bakalauro darbo tyrime analizuoti Lietuvos ir Latvijos pedagogų patirtis. Kadangi pedagoginių studijų baigiamajame darbe analizuotas pedagogo vaidmuo, kuriant edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, nuspręsta plėtoti temą ir pasigilinti į pedagogų patirtis šioje srityje.

Duomenų rinkimo metodas. Kokybinių duomenų rinkimo metodai pagal B. Bitiną, L. Rupšienę, V. Židžiūnaitę (2008) skirstomi tris grupes, atsižvelgiant į pagrindinius tyrėjo atliekamus veiksmus duomenys renkami stebint, klausinėjant, renkami žmonių sukurti produktai – dokumentai. K. Kardelis (2005) teigia, kad kokybiniai požymiai, tokie kaip elgesys, požiūris, interesai, vertybės yra sunkiau nustatomi, įvertinami ir statistiškai apdorojami. Todėl atsižvelgiant į aplinkos sąlygų kitimą, empirinių tyrimų trukmė gana trumpa, bet itin svarbi, nes remiantis gautais duomenimis galima daryti apibendrinimus ir išvadas. Kokybiniam tyrimui atlikti pasirinktas interviu metodas. B. Bitinas, L. Rupšienė, V. Židžiūnaitė (2008) remiasi C.

Briggs įžvalga, kad 90 proc. kokybinių duomenų surenkama naudojant interviu duomenų rinkimo metodą. Taigi pasirinktas metodas klausinėjant, padės atskleisti informantų požiūrius, vertinimus ir nuomones.

Tyrimo instrumento pagrindimas. Interviu – tai abipusis sandėris, tarp klausiančiojo ir atsakančiojo ir kaip teigia K. Kardelis (2005), galimi keturių interviu tipai:

- *struktūrizuotas*, kai klausimai ir visa procedūra numatoma iš anksto, situacija yra apibrėžta;
- *nestruktūrizuotas*, kai nėra detalaus plano, klausinėjama laisva forma, situacija atvira;
- *neprimestinis*, kai klausinėjantysis nesistengia išlaikyti numatytos pokalbio linijos;
- *kryptingas*, kai klausinėjantysis visą dėmesį sutelkia į subjektyvius respondento atsakymus.

Pasirinktas struktūruotas interviu, nes buvo pateikti konkretūs klausimai, interviu eiga ir struktūra iš anksto apgalvota. Parinkti klausimai, leidžiantys informantams laisvai formuluoti atsakymus.

Interviu klausimynas. B. Bitinas, L. Rupšienė, V. Židžiūnaitė (2008) pateikia M. Patton išskirtus interviu klausimų tipus:

- elgesio (ką informantas yra daręs ar daro);
- nuomonės (ką informantas mano);
- jausmų (ką jaučia);
- žinojimo (ką žino);
- pojūčių (ką matė, prie ko prisilietė, ką girdėjo, užuodė, ragavo);
- demografinis (koks amžius, išsilavinimas, lytis ir kt.).

Kokybiniam tyrimui, naudojant interviu metodą, suformuluoti klausimai suskirstant į kelias grupes. Siekiama gauti demografinius duomenis apie informanto išsilavinimą, pedagoginį stažą ir laiko trukmę kurią jis dirba ugdymo įstaigoje. Taip pat norima išsiaiškinti informantų elgesį, ką jie yra padarę, kokių iniciatyvų ėmėsi per pastaruosius metus edukacinių aplinkų kūrimo procese. Svarbi jų nuomonė apie edukacinių aplinkų kūrimo galimybes, kylančius trukdžius, privalumus, svarbą ikimokyklinio amžiaus vaiko ugdymui. Interviu (raštu) klausimai pateikti 1 priede.

Tyrimo duomenų analizė. Pagal B. Bitiną, L. Rupšienę, V. Židžiūnaitę (2008), kokybiniai duomenys analizuojami remiantis keliais pagrindiniais žingsniais. Pirmiausia suteikiami pavadinimai, kokybiniam duomenų medžiagos rinkiniui (prasiminiams vienetams), pridedant pavyzdžius (pagrįstumo įrodymus). Po to susisteminus surinktus duomenis,

identifikuojamos tapačios frazės, bruožai, ryšiai ir išskiriamos temos, kodai. Galiausiai turimi duomenys apibendrinami. Analizuodamas tyrėjas siekia išsiaiškinti ir interpretuoti, kaip ir kodėl veikia tiriamas reiškiny. „Kokybinis tyrimas remiasi nuostata, kad supratimo interpretavimas yra vienintelis galimas būdas atskleisti ar skaidyti žodiniame tekste išsakytas tiriamo reiškinio prasmes“ (cit. p.208).

Analizuojant gautus duomenis, tekste išryškėjo prasminiai vienetai, kurie suformuoti į kategorijas ir subkategorijas, pasikartojantys prasminiai vienetai suskaičiuoti. Svarbu paminėti tai, jog Latvijos pedagogų duomenys gauti latvių ir anglų kalbomis. Tyrimo analizėje Latvijos pedagogų patirtys išverstos ir pateiktos lietuvių kalba. Duomenys originalo kalba su vertimu į lietuvių kalbą perkelti į priedus.

Tyrimo etapai ir procedūra. Kad veikla būtų kryptinga ir rezultatyvi prieš atliekant kokybinį tyrimą, tyrimas buvo suplanuotas. Remiantis B. Bitino, L. Rupšienės, V. Židžiūnaitės (2008) tyrimo planavimo struktūriniais elementais, pasirengimas tyrimui vykdytas, pasirenkant tyrimo objektą, suformuluojant tyrimo problemą, temą, tikslą ir uždavinius, pasirenkant ir pagrindžiant tyrimo metodologiją. Pagal K. Kardelį (2002), visą mokslinio tyrimo procesą santykinai galima būtų suskirstyti į kelis pagrindinius etapus. Remiantis tuo išskirti šie tyrimo organizavimo etapai:

1. Pasiruošimas tyrimui jį planuojant, metodologiškai pagrindžiant (literatūros studijavimas, temos formulavimas, tyrimo problemos (tiriamojo klausimo) aptarimas, tyrimo objekto apibūdinimas, tyrimo tikslo ir uždavinių nusakymas).

2. Tyrimo proceso organizavimas (tyrimo metodų ir procedūrų aptarimas, tiriamųjų kontingento - imties tūrio parinkimas, interviu klausimų formulavimas, empirinių duomenų rinkimas).

3. Tyrimo duomenų apdorojimas. Atliekama kokybinė turinio analizė.

Kokybinis tyrimas interviu (raštu) buvo vykdomas 2020 m. lapkričio, gruodžio mėn. Suformuluoti interviu klausimai pateikti elektroniniu paštu, trims ikimokyklinio ugdymo įstaigoms Lietuvoje ir vienai Latvijoje. Kadangi tyrimas suplanuotas siekiant apklausti Lietuvos ir Latvijos pedagogus, interviu klausimai Latvijos pedagogams pateikti latvių (žr. 4 priedą) ir anglų (žr. 5 priedą) kalbomis, o Lietuvos – lietuvių kalba (žr. 3 priedą). Interviu klausimų buvo prašoma pildyti raštu, nuomones persiunčiant nurodytu elektroniniu paštu tyrėjui. Siekiant išsiaiškinti tyrimo dalyvių demografinius duomenis, akcentuotas pedagoginio darbo stažas, išsilavinimas, pareigybė ir pedagoginio darbo stažas dabartinėje ugdymo įstaigoje. Informantų charakteristika pateikiama 2 priede.

Tyrimo imtis. Imties tūriui nustatyti pasirinktas netikimybinis tiriamųjų grupės parinkimo būdas. Pasak K. Kardelio (2005), parenkamas tikslinis grupių formavimas, kai

tyrėjas į formuojamą grupę įtraukia asmenis, kurie yra tipiškiausi tiriamojo požymio atžvilgiu. Tyrimo imtis yra maža, nes kokybinio tyrimo išvados labiau siejasi ne su imties dydžio problema, o su tyrėjo analitiniais gebėjimais ir tyrimui pasirinktų atvejų informavimu (Bitinas, Rupšienė, Židžiūnaitė, 2008). Kadangi nėra aiškių kokybinio tyrimo imties nustatymo taisyklių, šiuo tyrimu siekiama ištirti reiškinių detalumą, pasirenkant mažesnę imtį gilintasi į įvairius informantų patirties aspektus.

Tyrimas atliktas ikimokyklinį ugdymą vykdančiose įstaigose Lietuvoje ir Latvijoje. Tiriamieji galėjo laisvai apsispręsti, dėl sutikimo dalyvauti tyrime. Interviu raštu užpildė 18 informantų, todėl tyrimų duomenų analizei panaudoti visi gauti duomenys. Pateikti informantų demografiniai duomenis rodo, kad dauguma pedagogų turi aukštąjį išsilavinimą, universitetinį išsilavinimą. Informantų charakteristika atskleidžia, kad tyrime dalyvavo įvairias pareigybes turintys dalyviai: ikimokyklinio ugdymo pedagogai, vyr. mokytoja, vadovas, pavaduotoja ugdymui, specialioji pedagogė-logopedė, metodininkės. Pedagogų darbo stažas svyruoja nuo 2 iki 36 metų, dabartinėje įstaigoje pedagogai dirba nuo 1 iki 26 metų.

Tyrimo etika. Siekiant išvengti etikos problemų, atliekant tyrimą buvo vadovautasi etikos principais, kuriuos akcentavo K. Kardelis (2005) :

- *Privatumo*, kai kiekvienas žmogus turi teisę pats spręsti, kiek plačiai išsakyti savo pažiūras, nuomonę ar visai nieko nesakyti. Bet koks tyrimo dalyvių pateiktos informacijos skleidimas negalimas negavus tiriamųjų sutikimo.
- *Anonimiškumo*. Kiekvienas tyrėjas įsipareigoja saugoti dalyvių bei tyrimo duomenų anonimiškumą, siekiant išvengti tiriamųjų tapatybės nustatymo.
- *Konfidencialumo*. Tyrėjas išlieka ištikimu tam kuris jam pagelbėjo tyrime ir laiko paslapyje viską apie informaciją pateikusį asmenį.

Taigi prieš kviečiant ikimokyklinio ugdymo pedagogus sudalyvauti tyrime, buvo gautas įstaigos vadovo sutikimas. Vadovui pateikus interviu (raštu) klausimyną savo įstaigos pedagogams, pedagogai turėjo teisę patys apsispręsti dėl dalyvavimo. Informantai interviu (raštu) klausimyno pradžioje supažindinti su tyrėju, tyrimo tikslu, pabrėžiant kad suteikta informacija bus panaudota tik apibendrinant tyrimo rezultatus. Laikantis etikos principų, informantai buvo užkoduoti trumpiniais, pavyzdžiui P-1 – informantas Nr.1. Suformuotas Latvijos informantų kodavimas – P-1; P-2; P-8; P-9; P-10; P-11; P-18. Taip pat parengtas Lietuvos informantų kodavimas – P-3; P-4; P-5; P-6; P-7; P-12; P-13; P-14; P-15; P-16; P-17.

2.2. Empirinio tyrimo rezultatai ir analizė

Išanalizavus mokslinę literatūrą paaiškėjo, jog edukacinę aplinką, pasak P. Jucevičienės (2008), sudaro edukacinis tikslas, ugdytinio mokymosi pajėgumas, edukacinis turinys, metodai ir priemonės, fizinė erdvė, žmonės realizuojantys edukacinį tikslą. Edukacinės aplinkos sukūrimui reikalingos žmogaus ar jų grupės pastangos. Analizuojant gautus duomenis, išvelgiamas pedagogų pasiskirstymas dirbant komandoje ir individualiai. Pedagogų veikimo būdai, kuriant edukacines aplinkas, pateikiami 1 lentelėje ir 6 priede.

1 lentelė. Pedagogų veikimo būdai

Kategorija	Teiginių skaičius	Lietuvos ir Latvijos pedagogų teiginių pavyzdžiai ¹
Komandinis darbas	9	„Strateginiame plane numatomi norimi pokyčiai – juos numato planus rengianti komanda“ (P-3) „Priklausau edukacinių aplinkų kūrimo grupei“ (P-12) „Dalyvaujame aplinkos kūrimo procese su savo idėjomis <...>“ (P-1)(P-18) „<...> prisidedu prie kitų idėjų įgyvendinimo“ (P-11) „Pedagogai ir tėvai (tėvai padeda kurti lauko edukacines erdves, prisidedami medžiagomis, savo darbu)“ (P-17)
Individualus darbas	10	„Stengiuosi kurti, pajvairinti naujomis priemonėmis“ (P-5) „Stengiuosi susikurti tokią aplinką ugdymo procese, kurioje vaikai jaustųsi svarbūs, mylimi, lygiaverčiai mano partneriai“ (P-16) „Pati gaminu metodines priemones“ (P-7) „Rodau iniciatyvą prisidėti prie aplinkos pokyčių, išsakau nuomonę apie tai“ (P-16) „Aš išpareigojau parengti Žaliosios klasės projektą“ (P-2) „Keičiant vidaus aplinką, pertvarkau, pergrupuju esamus grupės elementus, pridedu naujų“ (P-10)

Analizuojami Lietuvos ir Latvijos pedagogų interviu duomenys neišryškino esminių skirtumų, todėl tyrimo rezultatai pateikiami apibendrintai. Tyrimo dalyviai atskleidė, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigose, atnaujinant esamas ir kuriant naujas edukacines aplinkas, pedagogų veikimą charakterizuoja kategorijos „Komandinis darbas“ ir „Individualus darbas“. Kategorijoms priskirti teiginiai liudija, jog edukacinių aplinkų kūrimo procese reikšmingos tiek komandinės iniciatyvos, ir jų įgyvendinimo rezultatai, tiek individualūs sprendimai.

Kategorijos „Komandinis darbas“ turinys atskleidžia, jog edukacinių aplinkų kūrimas ir atnaujinimas ugdymo institucijoje yra susijęs su **strateginiais organizacijos tikslais** („Strateginiame plane numatomi norimi pokyčiai – juos numato planus rengianti komanda“ (P-3)). Dėl tos priežasties, pedagogų bendruomenė tikslingai buriama į atitinkamas **darbo grupes** („Priklausau edukacinių aplinkų kūrimo grupei“ (P-12)). Analizuojamos kategorijos turinys taip pat atskleidžia, jog **veikdami komandose** pedagogai prisiima dvejopą vaidmenį. Viena vertus, imasi iniciatyvos, siūlo savo idėjas, aktyvina edukacinių aplinkų kūrimo darbo

¹ Teiginių kalba netaisyta, išskyrus P-1;P-2;P-18 atliktas vertimas iš latvių kalbos, P-10;P-11 atliktas vertimas iš anglų kalbos. Originalo kalba pateikta prieduose.

grupės („Dalyvaujame aplinkos kūrimo procese su savo idėjomis <...>“ (P-1)(P-18). Kiti, komandinio darbo kontekste yra labiau linkę prisiimti **įgyvendintojo funkcijas** („<...> prisidedu prie kitų idėjų įgyvendinimo“ (P-11)). Taip pat tyrimo duomenys rodo, jog komandinio darbo kontekste pažymimas ir **tėvų dalyvavimas** edukacinių aplinkų atnaujinimo ir kūrimo procese („Pedagogai ir tėvai (tėvai padeda kurti lauko edukacines erdves, prisidedami medžiagomis, savo darbu)“ (P-17)). Apibendrinant galima teigti, jog edukacinių aplinkų atnaujinimas ir kūrimas stipriausiai susijęs su ikimokyklinio ugdymo įstaigos strateginių tikslų įgyvendinimu bei pačių pedagogų aktyvumu šioje srityje.

Kitos kategorijos turinyje išryškėjo individualaus darbo aspektai. Kategorijoje „Individualus darbas“ akcentuojamas **naujų priemonių įsigijimas** („Stengiuosi kurti, pajvairinti naujomis priemonėmis,“ (P-5)) arba **jų gaminimas** („Pati gaminu metodines priemones“ (P-7)). Pedagogai yra linkę ne tik atnaujinti priemones, bet ir ieškoti **kitų alternatyvų** („Keičiant vidaus aplinką, pertvarkau, pergrupuojau esamus grupės elementus, pridedu naujų“ (P-10)). Tyrimo duomenys rodo, kad tyrimo dalyviai gerbia savo įstaigos bendruomenę ir **prisiima asmeninę atsakomybę** planuojant projektines veiklas („Aš įsipareigojau parengti Žaliosios klasės projektą“ (P-2)). Kiti pedagogai **imasi pagalbininko, patarėjo vaidmens**, drąsiai reiškia savo mintis ir rodo daugiau iniciatyvos („Rodau iniciatyvą prisidėti prie aplinkos pokyčių, išsakau nuomonę apie tai“ (P-16)). Anot tyrimo dalyvių, atnaujinant ar kuriant edukacines aplinkas, atsižvelgiama į vaiko poreikius, ir tokiu būdu siekiama **lygiavertės partnerystės** („Stengiuosi susikurti tokią aplinką ugdymo procese, kurioje vaikai jaustųsi svarbūs, mylimi, lygiaverčiai mano partneriai“ (P-16)). Apibendrinant galima teigti, kad pedagogai neapsiriboja vien tik priemonių atnaujinimu, bet kurdami naujas edukacines aplinkas, ieško naujų veikimo būdų ir galimybių.

Kalbant apie pedagogų dalyvavimo atnaujinant edukacines aplinkas turinį, pedagogai pabrėžia savo aktyvumą įstaigos vidaus erdvėse. Silpniau akcentuojamas pedagogų veikimas lauko erdvėse. Tyrimo duomenys apie pedagogų dalyvavimą atnaujinant įstaigos edukacines aplinkas pateikiami 2 lentelėje ir 7 priede.

2 lentelė. **Pedagogų dalyvavimas atnaujinant įstaigos edukacines aplinkas**

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai ²
Vidaus edukacinė aplinka	Grupėje	9	„<...> kuriu edukacines aplinkas grupėje“ (P-4) „Sukurtas gamtos pažinimo kampelis ir „parduotuvė““ (P-9) „Savo grupės miego zonoje sukūriau ramybės, poilsio ir virtuvės erdvę“ (P-10)
	Valgykloje	1	„Valgykloje buvo sukurta edukacinė aplinka“ (P-8)
Lauko edukacinė aplinka	Kiemo aikštelėje	2	„Pagelbėjau kolegoms atnaujinti įstaigos lauko erdves (labirintų kūrimas)“ (P-6) „<...> įrengėme su kolege basakojų taką“ (P-17).
	Natūralioje gamtinėje aplinkoje	1	„Žalios klasės įrengimas“ (P-2)

Siekiant išsiaiškinti pedagogų dalyvavimą, edukacinių aplinkų atnaujinimo ir kūrimo procese, tyrimo dalyvių buvo prašoma pateikti jų dalyvavimu grįstus pavyzdžius. Analizuojant gautų duomenų turinį išryškėjo „Vidaus edukacinė aplinka“ ir „Lauko edukacinė aplinka“ kategorijos. Remiantis analizuojamais teiginiais matyti, jog pedagogai dalyvauja edukacinių aplinkų kūrimo procesuose ar prisijungia prie kolegų vėlesniuose etapuose.

Remiantis tyrimo dalyvių patirtimis matyti, kad pedagogai aktyviau reiškiasi ikimokyklinio ugdymo įstaigos vidaus aplinkoje. Kategorija „Vidaus edukacinė aplinka“ sukonkretinta į dvi subkategorijas „Grupėje“ ir „Valgykloje“. Informantai atkreipia dėmesį į tai, jog stipriau **orientuojamasi į pažinimo kompetencijos** („Sukurtas gamtos pažinimo kampelis ir „parduotuvė““ (P-9)) ir **socialinės kompetencijos** („Sukūriau ramybės, poilsio ir virtuvės erdvę“ (P-10)) **ugdymą(si)**. Aptariant gautus tyrimo rezultatus svarbu paminėti, kad pedagogai siekia bendradarbiauti ir **panaudoja kitas įstaigos erdves**, tokias kaip valgyklos patalpas („Valgykloje buvo sukurta edukacinė aplinka“ (P-8)). Tyrimo rezultatai leidžia numanyti, kad edukaciniam tikslams realizuoti kuriamos aplinkos, skatina ugdyti įvairias vaikų ugdymosi kompetencijas ir yra veikiamos edukatoriaus.

Dar vieną kategoriją – „Lauko edukacinės aplinkos“. Ją apibūdina dvi subkategorijos „Kiemo aikštelėje“ ir „Natūralioje gamtinėje aplinkoje“. Pateiktų duomenų turinys rodo, jog pedagogai yra **linkę bendradarbiauti** ir kiemo aikštelėse kuria edukacines aplinkas smulkiajai ir stambiajai motorikai aktyvinti („Pagelbėjau kolegoms atnaujinti įstaigos lauko erdves (labirintų kūrimas)“ (P-6)). Taip pat minima, jog pedagogai rūpinasi **netradicinių sveikatingumo erdvių įkūrimu** („Įrengėme su kolege basakojų taką“ (P-17)). Atkreiptinas dėmesys į tai jog ugdymas iš vidaus erdvės persikelia į natūralią gamtinę erdvę, kuriamos **netradicinės ugdymo aplinkos** („Įrengta Žalioji klasė“ (P-2)).

² Teiginių kalba netaisyta, išskyrus P-2 atliktas vertimas iš latvių kalbos, P-8;P-9;P-10 atliktas vertimas iš anglų kalbos. Originalo kalba pateikta prieduose

Taigi, apibendrinant, galima teigti, jog didžiausias Lietuvos ir Latvijos pedagogų dėmesys, dalyvaujant edukacinių aplinkų atnaujinimo procese, kreipiamas į įstaigos vidaus erdves, kur stipriausiai akcentuojamas kompetencijų ugdymas. Tačiau pastebimas Latvijos pedagogų aktyvumas, ieškant naujų aplinkų, kitose įstaigos ir natūralios gamtos erdvėse.

Tyrimo duomenų analizė atskleidė, jog pedagogai atnaujinami edukacines aplinkas imasi ir kitų iniciatyvų (žr. 3 lentelę ir 8 priedą).

3 lentelė. **Kitos pedagogų iniciatyvos atnaujinant edukacines aplinkas**

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai ³
Kitos edukacinės iniciatyvos	Priemonės	3	„Išleidau pratybų sąsiuvinį <...>“ (P-7) „Sukurtos matematinės priemonės <...>“ (P-5) „Irengtos kelios edukacinės priemonės įstaigos koridoriuje“ (P-14)
	Projektai	2	„Rašyti įvairūs projektai edukacinėms aplinkoms atnaujinti – jie laimėti ir buvo finansuojami“ (P-3) „Organizuotas projektas Mano šalis –Latvija (P-11)

Remiantis analizuojamu turiniu, išryškėjo kategorija „Kitos edukacinės iniciatyvos“. Kategorijai priskirti teiginiai liudija, jog edukacinių aplinkų kūrimo procese, reikšmingas edukacinių priemonių adaptavimas ir projektinių veiklų plėtra.

Kategorija „Kitos edukacinės iniciatyvos“ sukonkretinta į dvi subkategorijas „Priemonės“ ir „Projektai“. Informantų iniciatyvumas pasireiškia kuriant **metodinius išteklius** („Išleidau pratybų sąsiuvinį“ (P-7)). Dalyvaujama ir **projektinėse veiklose**, kuriose **stiprinamos pilietiškumo vertybės, tarpusavio ryšiai** („Organizuotas projektas Mano šalis –Latvija“ (P-11)). Taip pat informantai teigia, kad **rengia projektus, siekdami gauti finansinės paramos**, edukacines aplinkos sutvarkymui („Rašyti įvairūs projektai edukacinėms aplinkoms atnaujinti – jie laimėti ir buvo finansuojami“ (P-3)). Laimėjimai, finansavimas vertinami, kaip pozityvūs veiksmi, glaudžiai susiję su edukacinių aplinkų atnaujinimu.

Apibendrinant, Lietuvos ir Latvijos pedagogų pasisakymus, galima teigti, kad Lietuvos pedagogai inicijuoja skirtingų edukacinių priemonių kūrimą ir yra aktyvūs projektinių veiklų srityje, o Latvijos – mini teminių projektinių veiklų organizavimo iniciatyvą.

Analizuojant mokslinę literatūrą, remiantis A. Ramanauskiene (2010), paaiškėjo, jog siekiant patenkinti skirtingus vaikų poreikius ir paruošti juos įvairiapusėms veikloms, svarbu kurti edukacinių aplinkų įvairovę. Šiam tikslui pasiekti pedagogai vadovaujami įvairiais edukacinių aplinkų kūrimo principais (žr. 9 priedą). Pagal gautus duomenis paaiškėjo, jog aktualiausi yra naujumo, socializacijos, individualizavimo ir tęstinumo principai. Tikslingumo

³ Teiginių kalba netaisyta, išskyrus P-11 atliktas vertimas iš anglų kalbos. Originalo kalba pateikta prieduose

ir konstruktyvumo, humaniškumo, diferencijavimo, ekonomiškumo, integracijos ir lankstumo principai yra svarbūs, bet iš esmės neturi kartinės reikšmės.

Toliau analizuojant gautus informantų duomenis išsiaiškinta, jog reikšmingiausias naujumo principas, kuriuo pedagogai vadovaujasi, siekdami užtikrinti **saugią emocinę ir fizinę aplinką** („<...>mus supanti aplinka turi sukurti tiek emocinę, tiek fizinę gerovę, nes didžiąją dienos dalį vaikai praleidžia su mumis“ (P-1)(P-18)). Tyrimo dalyviai remiasi tuo, kad būdami atviri naujovėms, jie rūpinasi vaiko **integracija į visuomenę** („Esame atviri naujovės, nes vaikų poreikiai nuolat kinta“ (P-14)). Taip pat informantai pasisako už **motyvacijos svarbą** naujumo kontekste („<...> atnaujinimas turi sužadinti ugdytinio norą mokytis <...>“ (P-6)).

Silpniau akcentuojamas socializacijos principas, kuriuo vadovaudamiesi informantai apibūdina **skirtingus pedagogo vaidmenis** edukacinėje aplinkoje. Pedagogai **veikia nuošalyje, sudarydami sąlygas** kritinio mąstymo ugdymui („<...> artima aplinka, leidžianti išsiaiškinti svarbiausią ugdymo užduotį“ (P-8)) ir socialiniam ugdymui („<...> sudaryti sąlygas išbandyti save atliekant įvairius vaidmenis“ (P-10)). Kita vertus pedagogai prisiima **tiesioginio dalyvio, kaip pagalbininko**, vaidmenį („Vaikams svarbu jaustis patogiai, svarbu juos pažinti ir suprasti ir suteikti tam tikru metu reikalingą pagalbą“ (P-4)).

Kitas, silpniau akcentuojamas yra tęstinumo principas. Pedagogai edukacines aplinkas sieja su **ugdymo programų turinio įgyvendinimu** („Tęstinumo principu (užtikrinti ugdymo programų vientisumą)“ (P-7)). Taip pat informantai teigia, kad vadovaujasi šiuo principu siekdami padaryti **stipresnę įtaką individui** („Svarbus tęstinumas, vaiko ugdymo poveikiui sustiprinti“ (P-15)). Pažymimas ir **tradicijų laikymasis, kaip tęstinumo bruožas** („susietas su visos bendruomenės tradicijomis“ (P-11)).

Apibendrinant galima daryti išvadą, jog vyrauja įvairių principų dermė, kuria vadovaujasi Lietuvos ir Latvijos pedagogai, atnaujinami ir kurdami edukacines aplinkas. Svarbiausi principai, kuriais vadovaujasi Lietuvos pedagogai edukacinių aplinkų atnaujinimo ir kūrimo procese yra naujumo ir socializacijos. Pastebima, jog Latvijos pedagogams vienodai svarbūs naujumo ir individualizavimo principai. Abiejų šalių pedagogai akcentuoja saugių aplinkų užtikrinimą, tiesiogiai ir netiesiogiai dalyvaujant pedagogui, kas sudaro sąlygas daryti įtaką individui.

Toliau analizuojant tyrimo duomenis pastebėtos informantų įžvalgos apie edukacinių aplinkų kūrimo procesuose patiriamus sunkumus. R. Pranaitytė, D. Malinauskienė, (2011) pažymi, jog kylantys trukdžiai asocijuojasi su dideliu vaikų skaičiumi grupėje, daug laiko užimančia dokumentacija, finansiniais sunkumais, kurie kyla dėl edukacinių priemonių trūkumo, žemu atlyginimu, pasyviu inovacijų diegimu ugdymo procese, nepakankamu įstaigos

bendruomenės bendradarbiavimu. Būtent egzistuojantys materialinių ir žmogiškųjų išteklių trukdžiai atsispindi respondentų teiginiuose. Gauti duomenys priskirti „Materialiniai ištekliai“ ir „Žmogiškieji ištekliai“ kategorijoms (žr. 4 lentelę ir 10 priedą). Stipriausiai išreikštas nepalankus pedagogų požiūris į materialinius išteklius. Silpniau apibūdintos žmogiškųjų išteklių stokojimo aplinkybės.

4 lentelė. **Edukacinių aplinkų atnaujinimo ir kūrimo trukdžiai**

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai ⁴
Materialiniai ištekliai	Finansinių lėšų trūkumas	9	„Finansinius <...> trukdžius“ (P-3) „Nepakankamas finansavimas, įstaigos vidinės ir išorinės renovacijos būtinumas“ (P-6) „Viskas daroma už savo lėšas“ (P-13) „Savo darbe nesusidūrėme su jokiais kliūtimis“ (P-1)(P-18)
	Mažos erdvės	1	<...> mažų darželio erdvių trukdžius (P-3)
	Priemonių stoka	6	„Priemonės atnaujinimui tenka pirkti pačiai, įstaiga tik simboliškai prisideda“ (P-4) „Daugiausia naudoju popierines medžiagas, kartais tenka pirkti pačiai“ (P-15) „<...> kartais prašome tėvų pagalbos“ (P-10)
Žmogiškieji ištekliai	Idėjų stoka	2	„Trūksta aplinkų pavyzdžių ir idėjų“ (P-5) „<...> kartais trūksta idėjų iš komandos, reikalinga stipresnė argumentacija dėl aplinkos edukacinės vertės“ (P-8)
	Palaikymo stoka	6	„Visada turiu sulaukti pagrindinės auklėtojos pritarimo, tai nėra lengva nes ji vyresnio amžiaus ir senų pažiūrų“ (P-4) „Toje pačioje grupėje dirbančios (pagrindinės) auklėtojos nepasitenkinimas“ (P-16) „Reikalinga kitų pedagogų parama siūlomoms iniciatyvoms“ (P-11)

Tyrimo dalyviai atskleidė, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigose, atnaujinant esamas ir kuriant naujas edukacines aplinkas, pedagogų veikimui įtaką daro tam tikri barjerai. Kylančias kliūtis charakterizuoja kategorijos „Materialiai ištekliai“ ir „Žmogiškieji ištekliai“. Kategorijas išryškinantys teiginiai atskleidžia, jog edukacinių aplinkų kūrimo procese pedagogai patiria nepatogumus, kurie susiję su materialiniais ir žmogiškaisiais ištekliais.

Kategorijos „Materialiai ištekliai“ turinys suskirstytas į tris subkategorijas. Pirmosios subkategorijos „Finansinių lėšų trūkumas“ turinys akcentuoja jog įstaiga yra **fiziškai nusidėvėjusi** („Nepakankamas finansavimas, įstaigos vidinės ir išorinės renovacijos būtinumas“ (P-6)). Pabrėžiami **finansiniai suvaržymai** („Finansinius <...> trukdžius (P-3)). Taip pat tyrimo duomenys rodo, jog pedagogai yra linkę **padengti smulkias išlaidas patys**, nes nesulaukia finansavimo iš įstaigos („Priemonės atnaujinimui tenka pirkti pačiai, įstaiga tik simboliškai prisideda“ (P-4)). Dauguma pedagogų finansinių lėšų trūkumo kontekste yra linkę

⁴ Teiginių kalba netaisyta, išskyrus P-1;P-18 atliktas vertimas iš latvių kalbos, P-8;P-10;P-11 atliktas vertimas iš anglų kalbos. Originalo kalba pateikta prieduose.

dažnai išlaidauti ir tvirtina, kad **išlaidos nuolat didėja** („*Viskas daroma už savo lėšas*“ (P-13)).

Išryškėjo ir antra subkategorija „Mažos erdvės“, kuri pagal informantų išsakytas nuomones siejama su įstaigos **infrastruktūros nepatogumais** („*<....> mažų darželio erdvių trukdžius*“ (P-3)).

Trečia subkategorija, kuri išskirta, kaip materialinių išteklių trukdžiai, yra „Priemonių stoka“. Tyrimo duomenys rodo, jog pastebimas pastovus **priemonių trūkumas**, dėl kurio visa atsakomybė tenka pedagogui, o ne įstaigai („*Priemonės atnaujinimui tenka pirkti pačiai, įstaiga tik simboliškai prisideda*“ (P-4)). Ieškodami sprendimų, problemoms spręsti, informantai teigia, kad **naudoja paprastas, pigias ir prieinamas medžiagas** („*Daugiausia naudoju popierines medžiagas, kartais tenka pirkti pačiai*“ (P-15)). Kiti, imasi stiprinti ryšius su **tėvais** ir kviečia juos **bendradarbiauti** („*<...> kartais prašome tėvų pagalbos*“ (P-10)).

Apibendrinus analizuotus tyrimo duomenis ryškiausiai akcentuojamas finansinių lėšų trūkumas, kuris labiausiai pabrėžiamas Lietuvos pedagogų. Latvijos pedagogai nelinkę aktualizuoti finansinių silpnybių, kai kurie pedagogai užsimena, jog nepatiria jokių trukdžių norėdami atnaujinti ir kurti edukacines aplinkas (žr. 8 priedą). Bet norėdami užtikrinti priemonių įvairovę, pedagogai Latvijoje daugiau bendradarbiauja su tėvais. Kita vertus, Lietuvos pedagogai finansines problemas išsprendžia panaudodami savo asmeninius resursus ar ieškodami kitokios paramos variacijų.

Kategorijos „Žmogiškieji ištekliai“ kontekste išryškėjo dvi subkategorijos, kurios taip pat veikia kaip trukdžiai edukacinių aplinkų atnaujinimo ir kūrimo plotmėje. Analizuojamos subkategorijos „Idėjų stoka“ turinys atskleidžia, jog vieni pedagogai laukia kolegų idėjų šablonų ir **tikisi tikslų instrukcijų** („*Trūksta aplinkų pavyzdžių ir idėjų*“ (P-5)). Kita vertus, nors ir trūksta idėjų įvairovės, tačiau **tenka atstovauti savas idėjas**, kad jos būtų įgyvendintos („*<...> kartais trūksta idėjų iš komandos, reikalinga stipresnė argumentacija dėl aplinkos edukacinės vertės*“ (P-8)).

Kitos subkategorijos, „Palaikymo stoka“ duomenų turinys atskleidžia, jog itin reikšmingos yra pedagogo užimamos pareigos ir amžius. Dėl šių priežasčių, **kyla nesutarimai tarp kolegų** („*Toje pačioje grupėje dirbančios (pagrindinės) auklėtojos nepasitenkinimas*“ (P-16)). Taip pat vyresnio amžiaus pedagogai **nėra pasirengę pokyčiams**, tvirtai laikosi savo įsitikinimų („*Visada turiu sulaukti pagrindinės auklėtojos pritarimo, tai nėra lengva nes ji vyresnio amžiaus ir senų pažiūrų*“ (P-4)). Tyrimo duomenys rodo, jog palaikymo stokos kontekste pažymimas ir **komandinio darbo efektyvumas**, siekiant vieningo sutarimo, reikalingas bendras kolegų pritarimas („*Reikalinga kitų pedagogų parama siūlomoms iniciatyvoms*“ (P-11)).

Apibendrinant tyrimo duomenis galima pastebėti, kad stipriausiai akcentuojama palankių tarpusavio santykių svarba ir pabrėžiama palaikymo stoką Lietuvos pedagogų. Nors abiejų šalių pedagogai susiduria su idėjų generavimo sunkumais, bet Lietuvos pedagogai norėtų vadovautis instrukcijomis, ko Latvijos pedagogai nemini, nors susiduria su savo idėjų atstovavimo iššūkiais.

Siekiant identifikuoti esminius išteklius, kurie paskatintų pedagogus atnaujinti ir kurti edukacines aplinkas, informantų buvo klausiama apie vidaus erdvėse įžvelgiamas kūrimo galimybes. Analizuojant tyrimo duomenis paaiškėjo, jog edukacinių vidaus aplinkų atnaujinimo ir kūrimo išteklius apibūdina „Pedagogo kūrybiškumo“, „Finansavimo“ ir „Personalo partnerystės“ kategorijos (žr. 5 lentelę ir 11 priedą).

5 lentelė. Edukacinių vidaus aplinkų atnaujinimo ir kūrimo ištekliai

Kategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai ⁵
Pedagogo kūrybiškumas	9	„Reikalingos pačios auklėtojos pastangos, naujos idėjos“ (P-15). „<...> naudojame priemones iš perdirbtų medžiagų“ (P-2). „Grupės erdvė suskirstyta į teminius centrus <...>“ (P-1)(P-18).
Finansavimas	8	„Prašome tėvų skirti 1,2 procento, už šiuos pinigus atnaujinome sportinį inventorių, įsigijome išmaniąsias grindis, įrengė edukacines sienas koridoriuose“ (P-17). „<...> turime galimybę įrengti ir atnaujinti grupės kambario išplanavimą ir materialinę bazę <...>“ (P-1) (P-18). „Mes planuojame ir įtraukiame į biudžetą reikalingus išlaidas“ (P-2).
Personalo partnerystė	3	„<...> sulaukiau paskatinimų ir pagyrimų iš įstaigos administracijos <...>“ (P-16). „<...> priklausau edukacinių aplinkų kūrimo darbo grupei“ (P-12). „<...> sprendimus priimame konsultuodamiesi su antruoju grupės pedagogu (P-8).

Gauti tyrimo duomenys rodo tai, jog egzistuoja trejopo pobūdžio ištekliai, kurie naudojami vidaus edukacinių aplinkų atnaujinimui ir kūrimui. Išteklius charakterizuoja kategorijos „Finansavimas“, „Personalo partnerystė“ ir „Pedagogo kūrybiškumas“. Kategorijoms priskirti teiginiai liudija, jog reikšmingi ne tik finansiniai ištekliai, bet ir asmeniniai pedagogo gebėjimai, tokie kaip kūrybiškumas. Nežymiai, bet taip pat minima bendradarbiavimo svarba.

Informantų nuomone svarbiausias edukacinių aplinkų atnaujinimo ir kūrimo išteklius yra **pedagogo kūrybiškumas**, jis pabrėžiamas, kaip asmeninis gebėjimas. Šioje kategorijoje išskirtos kūrybiško pedagogo asmenybės savybės: **veiklumas** („Reikalingos pačios auklėtojos pastangos, naujos idėjos“ (P-15)), **ieškojimas** („<...> naudojame priemones iš perdirbtų

⁵ Teiginių kalba netaisyta, išskyrus P-1;P-2;P-18 atliktas vertimas iš latvių kalbos, P-8 atliktas vertimas iš anglų kalbos. Originalo kalba pateikta prieduose.

medžiagų“ (P-2)), **prisitaikymas** („Grupės erdvė suskirstyta į teminius centrus <...>“ (P-1)(P-18)).

Kiti svarbūs ištekliai įvardijami „Finansavimo“ kategorijoje. Šios kategorijos kontekste pedagogai pabrėžia, kad finansinės išlaidos yra **planuojamos ir iš anksto numatomos** („Mes planuojame ir įtraukiame į biudžetą reikalingus dalykus“ (P-2)). Taip pat siūloma **įsitraukti ir tėvams**, kurių parama yra gana reikšminga („Prašome tėvų skirti 1,2 procento, už šiuos pinigus atnaujinome sportinį inventorių, įsigijome išmaniąsias grindis, įrengė edukacines sienas koridoriuose“ (P-17)).

Kiek silpniau akcentuojama kategorija „Personalo partnerystė“. Informantai teigia, jog partnerystė vyksta **bendradarbiaujant su kolegomis** („<...> sprendimus priimame konsultuodamiesi su antruoju grupės pedagogu“ (P-8)). Taip pat akcentuojamas ir **moralinis personalo palaikymas** („<...> sulaukiau paskatinimų ir pagyrimų iš įstaigos administracijos <...>“ (P-16)).

Apibendrinant galima daryti prielaidą, jog edukacinių vidaus aplinkų atnaujinimo ištekliai, abiejų šalių pedagogų teigimu, stipriausiai yra susiję su pedagogo asmeninėmis savybėmis ir finansinėmis galimybėmis. Kalbant apie finansinius šaltinius, pedagogai Lietuvoje linkę ieškoti paramos, o Latvijos pedagogai finansines išlaidas numato ir įtraukia į biudžetą. Nors Lietuvos pedagogai susiduria su nepalankiomis aplinkybėmis, siekiant keisti ir perkonstruoti grupes (žr. 9 priedą), išanalizuoti duomenys rodo, jog tam svarbiausią reikšmę turi pedagogo asmeninis iniciatyvumas ir kūrybiškumo gebėjimai. Silpnai akcentuojamas, bet minimas ir palankaus organizacijos mikroklimato formavimas.

Taip pat informantų buvo prašoma įvardinti edukacinių aplinkų atnaujinimo ir kūrimo galimybes lauko erdvėse (žr. 6 lentelę ir 12 priedą). Atlikus duomenų analizę paaiškėjo, jog reikšmingiausiai vertinamas bendruomenės ryšys, kuris atsispindi „Bendruomenės kūrybiškumo“ kategorijoje. Silpniau akcentuojama „Netradicinių priemonių integravimo“ kategorija. Mažiausiai galimybių įžvelgiama „Finansavimo“ kategorijoje.

6 lentelė. Edukacinių lauko aplinkų atnaujinimo ir kūrimo ištekliai

Kategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai ⁶
Bendruomenės kūrybiškumas	11	„<...> gelbėja bendruomenės kūrybiškumas ir idėjos“ (P-3) „<...> daug įdedame darbo visa daželio bendruomenė kurdamos“ (P-17) „<...> kolegės dalijosi patirtimis“ (P-16)
Netradicinių priemonių integravimas	6	„<...> numatoma jas papildyti medžiagomis iš gamtos ir kai kurias edukacines veiklas praveisti lauke“ (P-15) „<...> teks pasitelkti išmanumą ir naudoti antrines žaliavas ar gamtos priemones“ (P-4)
Finansavimas	3	„<...> gelbėja įvairūs projektai <...>“ (P-3) „Galime prašyti tėvų pagalbos <...>“ (P-17) „<...> pavyksta sutaupyti“ (P-14) „Ieškome paramos, bendradarbiaujame su partneriais <...>“ (P-14)

Informantų nuomone norint atnaujinti ir kurti edukacines aplinkas lauko erdvėse, svarbiausia išnaudoti galimybes, kurios išryškėjo „Bendruomenės kūrybiškumas“ kategorijoje. Šios kategorijos turinys atskleidžia, jog edukacinių lauko aplinkų kūrimo ir atnaujinimo galimybės yra susijusios su **įstaigos bendruomenės partneryste** („<...> daug įdedame darbo visa daželio bendruomenė kurdamos“ (P-17)). Veiklią bendruomenę, kuri sutelkia žmones veikti kartu vienija **bendras bruožas - kūrybiškumas** („<...> gelbėja bendruomenės kūrybiškumas ir idėjos“ (P-3)). Kiti, bendruomeniškumo kontekste išvelgia ir **atviros bendruomenės privalumus** („<...> kolegės dalijosi patirtimis“ (P-16)).

Dar viena iš galimybių, edukacinių lauko aplinkų atnaujinimo ir kūrimo kontekste, apibūdinama „Netradicinių priemonių integravimo“ kategorijoje. Tyrimo duomenys rodo, jog pedagogai siekia tikslingai išnaudoti laiką lauke ir veikloms pasitelkia, lengvai prieinamas ir **finansinių išlaidų nereikalaujančias, priemones** („<...> numatoma jas papildyti medžiagomis iš gamtos ir kai kurias edukacines veiklas praveisti lauke“ (P-15)). Dėl šios priežasties, pedagogai kreipia daugiau **dėmesio į ekologiją** („<...> teks pasitelkti išmanumą ir naudoti antrines žaliavas ar gamtos priemones“ (P-4)).

„Finansavimo“ kategorija akcentuojama pakankamai silpnai. Tyrimo dalyviai teigia, jog finansinės **lėšos gaunamos iš projektinių veiklų** („<...> gelbėja įvairūs projektai <...>“ (P-3)). Kita vertus **finansine našta siekiama dalintis**, įtraukiami tėvai („Galime prašyti tėvų pagalbos <...>“ (P-17)). Analizuojamos kategorijos turinys atskleidžia, jog įstaiga yra linkusi ieškoti **papildomų finansavimo šaltinių** („Ieškome paramos, bendradarbiaujame su partneriais <...>“ (P-14)). Taip pat atkreiptinas dėmesys, jog edukacinės lauko aplinkos atnaujinamos **iš sutaupytų lėšų fondų** („<...> pavyksta sutaupyti“ (P-14)).

Tad galima pastebėti, jog Lietuvos ir Latvijos pedagogai lauko edukacinės aplinkos atnaujinimo ir kūrimo galimybes sieja su atvira ir kūrybiška įstaigos bendruomene, kuri linksta

⁶ Teiginių kalba netaisyta.

link ekologinio ir gamtamokslinio ugdymo. Svarbu paminėti tai jog Lietuvos pedagogams tenka realiai vertinti finansinių šaltinių paieškos galimybes.

Toliau analizuojant tėvų dalyvavimą atnaujinant ir kuriant edukacines aplinkas, informantų buvo prašoma išskirti būdus, kaip jie bendradarbiauja su tėvais šioje srityje (žr. 7 lentelę ir 13 priedą). Išanalizavus duomenis stipriausiai išryškėjo „Atvirumo iniciatyvoms“ kategorija. Kiek silpniau akcentuojama „Informavimo“ kategorija. Mažiausiai išreikštos „Tradicijų kūrimo“ ir „Pažinimo“ kategorijos.

7 lentelė. Tėvų įtraukimo į edukacinių aplinkų kūrimą būdai

Kategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai ⁷
Atvirumas iniciatyvoms	8	„<...> kviečiami įsitraukti kuriant parodas aktualiomis temomis“ (P-1)(P-18) „<...> atsiranda savanorių, kurie pagelbėja <...>“ (P-6) „Aptariam su mokyklos taryba – sulaukiam iniciatyvų“ (P-3) „Kviečiame tėvus dalyvauti projektuose“ (P-11)
Informavimas	5	„<...> paaiškiname kodėl tai svarbu ir kokią naudą tai duos jų vaikams“ (P-2) „Supažindiname tėvus su pokyčiais grupėje <...>“ (P-4) „Patariame <...>“ (P-10) „Priimame jų pasiūlymus, pastebėjimus <...>“ (P-12)
Tradicijų kūrimas	1	„Turim tradicijas – jų iniciatoriai ir dalyviai yra tėvai <...>“ (P-3)
Pažinimas	1	„<...> pažinti tėvus, jų profesijas, pomėgius, hobių“ (P-15)

Reikšmingiausiai akcentuojama „Atvirumo iniciatyvoms“ kategorija. Gauti duomenys įrodo, jog pedagogai ieško būdų, kaip stiprinti partnerystę su tėvais. Formuojama pamatinė bendradarbiavimo su tėvais kultūra, kviečiant tėvus **sudalyvauti** projektinėse veiklose („Kviečiame tėvus dalyvauti projektuose“ (P-11)). Atkreipiamas dėmesys į šių dienų aktualijas ir **organizuojamos ekspozicijos** („<...> kviečiami įsitraukti kuriant parodas aktualiomis temomis“ (P-1)(P-18)). Tėvai **įtraukiami į įstaigos savivaldą**, teikia savo pasiūlymus („Aptariam su mokyklos taryba – sulaukiam iniciatyvų“ (P-3)). Taip pat informantai nurodo kitą įsitraukimo kryptį – **sąmoningą tėvų apsisprendimą įsijungti** („<...> atsiranda savanorių, kurie pagelbėja <...>“ (P-6)).

Silpniau išreikšta „Informavimo“ kategorija. Gauti duomenys rodo, jog tyrimo dalyviai vykdo tėvų švietimą, siekdami juos **supažindinti** su vaikų ugdymo procesu („<...> paaiškiname kodėl tai svarbu ir kokią naudą tai duos jų vaikams“ (P-2)). Tėvų ir pedagogų

⁷ Teiginių kalba netaisyta, išskyrus P-1;P-2;P-18 atliktas vertimas iš latvių kalbos, P-10;P-11 atliktas vertimas iš anglų kalbos. Originalo kalba pateikta prieduose.

sąveika užsimezga ne tik pateikiant informaciją, bet ir **dalinant patarimus** („*Patariame <...>*“ (P-10)).

Silpniausiai išreikštos „Tradicijų kūrimo“ ir „Pažinimo“ kategorijos. Tyrimo dalyviai akcentuoja, jog atsiranda pastovaus ir abipusio ryšio **bendradarbiavimo būdų įvairovė**, kai neformaliose veiklose tėvai ir pedagogai turi veikti išvien („*Turim tradicijas – jų iniciatoriai ir dalyviai yra tėvai <...>*“ (P-3)). Viena vertus tėvų ir pedagogų partnerystės stiprinimui gana reikšmingas yra **familiarus tėvų pažinimas** („*<...> pažinti tėvus, jų profesijas, pomėgius, hobius*“ (P-15)).

Apibendrinant galima daryti prielaidą, jog Lietuvos ir Latvijos pedagogai stipriausiai pabrėžia pedagogų ir tėvų komunikacijos svarbą, kuri siejama su tarpusavio santykių kūrimu ir aktyvesniu tėvų dalyvavimu įstaigos gyvenime. Taip pat Lietuvos pedagogų nuomone reikšmingi ir kiti tėvų įtraukimo būdai, tokie kaip informavimas, tradicijų kūrimas ir tėvų pažinimas. Nors dalies Lietuvos pedagogų nuomone reikšmingi ir kiti tėvų įtraukimo būdai, kai kurie pedagogai nesureikšmina tėvų įtraukimo svarbos, kas visiškai nebūdinga pedagogams Latvijoje (žr. 11 priedą).

Remiantis mokslinės literatūros analize, jog šiuolaikinio mokytojo profesinis pasirengimas reikalauja ypatingo dėmesio, lavinant jo bendrąjį kultūrinį išprusimą, edukacinį meistriškumą (Galkienė, 2011), siekta išsiaiškinti, kokios kompetencijos reikalingos pedagogams, kurie rengiasi atnaujinti ir kurti edukacines aplinkas. Kompetentingumą, R. Gatautis, R. Gudauskas, O. Gurskienė (2008) apibūdina, kaip asmens savybę, pasireiškiančią socialinio elgesio, žinių, fizinių ir intelektinių gebėjimų visumoje, padedanti plėtoti kvalifikuotą darbinę veiklą darbo rinkoje. Tyrimo dalyviai atskleidė, jog pedagogo kompetentingumą charakterizuoja dvi kategorijos „Bendrosios pedagogo kompetencijos“ ir „Didaktinės kompetencijos“ (žr. 8 lentelę ir 14 priedą). Atkreipiamas dėmesys, jog kategorijas detalizuoja subkategorijos, kurios susietos su pedagogui reikšmingomis profesinėmis kompetencijomis edukacinių aplinkų kūrimo ar atnaujinimo procese.

8 lentelė. **Pedagogo kompetentingumas užtikrinantis edukacinių aplinkų kokybę**

Kategorija	Subkategorijos	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai ⁸
Bendrosios pedagogo kompetencijos	Asmeninio tobulėjimo ir mokėjimo mokytis	9	„<...> turi būti pakankamai žinių <...>“ (P-1) (P-18) „<...> turėti tam tikrą kompetencijų bagažą <...>“ (P-14) „Asmeninio tobulėjimo ir mokėjimo mokytis <...>“ (P-7)
	Kultūrinė	1	„<...> kultūrinis <...>“ (P-11)
	Naujų technologijų ir informacijos valdymo	3	„<...> naujų technologijų ir informacijos valdymo kompetencija“ (P-16) „<...> komunikacijos“ (P-6)
	Profesinės komunikacijos	2	„<...> profesinės komunikacijos <...>“ (P-16) „<...> bendradarbiavimui <...>“ (P-9)
Didaktinės kompetencijos	Ugdymo(si) turinio įgyvendinimo ir tobulinimo	3	„<...> didaktinė kompetencija“ (P-7) „Programos ir gairių išmanymas“ (P-2)
	Ugdytinių pažinimo	2	„<...> sveikatos, socialinės, pažinimo <...>“ (P-6) „Atsakingumas, supratimas kokios erdvės tinka atitinkamo amžiaus vaikams“ (P-12)
	Ugdymo(si) aplinkų, ugdymosi turinio ir situacijų įvairovės kūrimo	11	„<...> išmanyti aikštelių ir patalpų saugumo reikalavimus“ (P-3) „<...> svarbiausia iš jų aplinkų kūrimo kompetencija“ (P-14) „Kūrybiškumas, kruopštumas, atsakingumas“ (P-17)

Analizuojami Lietuvos ir Latvijos pedagogų interviu duomenys neišryškino esminių skirtumų, todėl tyrimo rezultatai pateikiami apibendrintai. Tyrimo dalyviai atskleidė, jog pedagogo kompetentingumą apibūdina bendrosios pedagogo ir didaktinės kompetencijos. Analizuojant kategorijų „Bendrosios pedagogo kompetencijos“ ir „Didaktinės kompetencijos“ turinį išryškėjo tai, jog abi kategorijos yra vienodai reikšmingos. Išskirtos „Ugdymo(si) aplinkų, ugdymosi turinio ir situacijų įvairovės kūrimo“ ir „Asmeninio tobulėjimo ir mokėjimo mokytis“ subkategorijos, kurios informantams turi ypatingos svarbos.

„Bendrosios pedagogo kompetencijos“ kategorijos turinys rodo, jog tyrimo dalyviai teikia pirmenybę „Asmeninio tobulėjimo ir mokėjimo mokytis“ subkategorijai. Informantai teigia, jog edukacinių aplinkų kūrimui **kertinė reikšmė yra žinių bazė** („<...> turi būti pakankamai žinių“ (P-1) (P-18)). Pedagogai pabrėžia, jog **įvertintos ir oficialiai pripažintos žinios** yra reikšmingos („<...> turėti tam tikrą kompetencijų bagažą <...>“ (P-14)). Silpniau akcentuojamas „Naujų technologijų ir informacijos valdymo“ subkategorijos turinys. Pedagogai užsimena jog, kompetentingas pedagogas turi **atliepti modernėjančios visuomenės poreikius**. Silpniausiai akcentuojamos „Kultūrinės“ ir „Profesinės komunikacijos“ kompetencijų svarba, kurios turėtų reikšmingos įtakos edukacinių aplinkų kūrimui.

⁸ Teiginių kalba netaisyta, išskyrus P-1;P-2;P-18 atliktas vertimas iš latvių kalbos, P-9;P-11 atliktas vertimas iš anglų kalbos. Originalo kalba pateikta prieduose.

„Didaktinės kompetencijos“ kategorija apima subkategorijas, kurios siejamos su ugdymo(si) turiniu, aplinka ir ugdytinio pažinimu. Aktualiausia „Ugdymo(si) aplinkų, ugdymosi turinio ir situacijų įvairovės kūrimo“ subkategorija, kurios turinys rodo, jog kuriant edukacinę aplinką svarbu **žinoti bendruosius sveikatos saugos reikalavimus** („<...> išmanyti aikštelių ir patalpų saugumo reikalavimus“ (P-3)). Kita vertus, **asmeninių savybių demonstravimas** tik papildė reikalavimų išmanymą ir taikymą („Kūrybiškumas, kruopštumas, atsakingumas“ (P-17)).

Taigi, galima teigti, jog kuriant edukacines aplinkas pastebimas kompetentingų pedagogų poreikis. Pedagogai siekiantys atliepti modernėjančios visuomenės poreikius, tikslingai kaupia oficialiai pripažintas žinias.

Išanalizavus mokslinę literatūrą paaiškėjo, jog edukacinė vertė įžvelgiama visose mokymosi aplinkose, kuriose įgalinamas asmeninis tobulėjimas. Kaip teigia G. Brukštutė (2017), edukacinės aplinkos daromas poveikis vaikui atsiskleidžia, atsižvelgiant į šiuos aspektus: skatina vaikų pojūčius, provokuoja jo smalsumą, palaiko pagrindinius socialinius fizinius poreikius, provokuoja sąveiką tarp vaiko ir aplinkos šaltinių, palanki tarpusavio sąveikai, sudaro sąlygas įvairiems žaidimams, skatina esminių gebėjimų raidą. Remiantis šiomis įžvalgomis, tyrimo duomenys, apie edukacinės aplinkos poveikį ikimokyklinio amžiaus vaikams, išskirti į kategorijas (žr. 9 lentelę ir 15 priedą). Edukacinės aplinkos poveikį charakterizuoja „Visapusiško ugdymo“, „Patyriminio ugdymo“, „Ugdymo žaidimu“, „Socialinio ugdymo“, „Fizinio ugdymo“, „Savarankiškumo ugdymo“, „Pažintinio ugdymo“ kategorijos. Stipriausiai išreikšta „Visapusiško ugdymo“ kategorija. Kitos kategorijos akcentuojamos silpniau.

9 lentelė. Edukacinės aplinkos poveikis ikimokyklinio amžiaus vaikams

Kategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai ⁹
Visapusiškas ugdymas	10	„<...> užtikrinanti pažintinę, emocinę ir psichomotorinę – raidą <...>“ (P-1)(P-18) „<...> skatina vaiko raidą, gebėjimus, gerą sveikatą ir savijautą, ugdo kūrybiškumą, pažinimą“ (P-6) „<...> ugdo vaiką įvairiapusiškai“ (P-9) „Tai atsiliepia jo visam ugdymui(si), jo rezultatams ir kokybei“ (P-16)
Patyriminis ugdymas	3	„<...> greičiau pažįsta matydami, pajusdami“ (P-13) „<...> skatina kaupti įvairių patirtį“ (P-14)
Ugdymas žaidimu	3	„Vaikams svarbu patirti realų gyvenimą per žaidimus“ (P-10) „<...> lavina savo vaizduotę, fantaziją“ (P-12)

9 lentelės tęsinys 38 puslapyje

⁹ Teiginių kalba netaisyta, išskyrus P-1;P-18 atliktas vertimas iš latvių kalbos, P-9;P-10 atliktas vertimas iš anglų kalbos. Originalo kalba pateikta prieduose.

9 lentelės tęsinys

Socialinis ugdymas	3	„<...> priklauso vaiko savijauta, motyvacija, santykiai su kitais“ (P-16) „<...> neatskiriama kasdienės ugdomosios veiklos dalis, dažnais atvejais „iškeliaujanti“ už įstaigos tvoros“ (P-3)
Fizinis ugdymas	2	„<...> padeda vaikams aktyviai judėti, skatina jų fizinį aktyvumą“ (P-12) „<...> lavinti smulkiąją motoriką <...>“ (P-12)
Savarankiškumo ugdymas	2	„<...> skatinti kiekvieno proceso dalyvio, kuriame vaikas suvokiamas kaip vertybė, savarankiškumą“ (P-1)(P-18)
Pažintinių gebėjimų ugdymas	2	„<...>leidžia jiems nutiesti naujus pažinimo kelius atrandant pažįstamus dalykus nauju būdu“ (P-8) „Vaikai aplinkoje randa tai kas juos ugdo“ (P-5)

Išanalizavus duomenis pastebima, jog stipriausiai akcentuojama „Visapusiškas ugdymas“ kategorija. Atnaujintos ir sukurtos edukacinės aplinkos sudaro galimybes vaikams išbandyti **įvairias mokymosi strategijas** („<...>ugdo vaiką įvairiapusiškai“ (P-9)). Todėl visapusiškas ugdymas įvardijamas, kaip **ugdymo kokybės rodiklis** („Tai atsiliepia jo visam ugdymui(si), jo rezultatams ir kokybei“ (P-16)). Informantai pabrėžia, jog **vaiko raidos išmanymas**, suteikia žinių, tikslingos edukacinės aplinkos kūrimui („<...>užtikrinanti pažintinę, emocinę ir psichomotorinę – raidą <...>“ (P-1)(P-18)).

Silpniau išreikštos „Patyriminio ugdymo“, „Ugdymo žaidimu“, „Socialinio ugdymo“ kategorijos. Tyrimo dalyviai pastebi **mokymosi veikloje svarbą per pojūčius** („<...>greičiau pažįsta matydami, pajusdami“ (P-13)) ir **žinių įsisavinimą per realią gyvenimišką patirtį** („<...> skatina kaupti įvairią patirtį“ (P-14)). Todėl pedagogai taiko **žaidimo metodą** („Vaikams svarbu patirti realų gyvenimą per žaidimus“ (P-10)). Taip pat pedagogai atkreipia dėmesį į socialinio ugdymo naudą, kuri dažnu atveju palieka žymę tolimesniam vaiko gyvenimui, o tai rodo, jog siekiama **ilgalaikio poveikio** („<...> neatskiriama kasdienės ugdomosios veiklos dalis, dažnais atvejais „iškeliaujanti“ už įstaigos tvoros“ (P-3)).

Silpniausiai akcentuojamos „Fizinio ugdymo“, „Savarankiškumo ugdymo“, „Pažintinio ugdymo“ kategorijos. „Fizinio ugdymo“ kategorijos turinys atskleidžia, jog edukacinėse aplinkose orientuojamasi į vaiko fizinę sveikatą ir akcentuojamas **poveikis sveikatai** („<...> padeda vaikams aktyviai judėti, skatina jų fizinį aktyvumą“ (P-12)). Tai, kad **gerbiamos ir ginamos vaiko teisės**, pabrėžiama kategorijoje „Savarankiškumo ugdymas“ („<...> skatinti kiekvieno proceso dalyvio, kuriame vaikas suvokiamas kaip vertybė, savarankiškumą“ (P-1)(P-18)). Objektų pažinimas ir santykių tarp jų įvairovė, vaikui atsiskleidžia per pažintinių gebėjimų ugdymą edukacinėje aplinkoje. Ugdymo(si) procese **laikomasi sistemingumo ir nuoseklumo**, nes einama nuo žinomo prie nežinomo („<...>leidžia jiems nutiesti naujus pažinimo kelius atrandant pažįstamus dalykus nauju būdu“ (P-8)), tai atsispindi kategorijoje „Pažintinių gebėjimų ugdymas“.

Apibendrinant galima daryti prielaidą, jog edukacinėse aplinkose, kuriose inspiruojamas ikimokyklinio ugdymo procesas, derinama kitų ugdymo(si) aplinkų įtaka. Atkreiptinas dėmesys, jog tiek Lietuvos, tiek Latvijos pedagogų stipriausiai akcentuojamas edukacinių aplinkų poveikis individui visapusiško ugdymo plotmėje. Taip pat kuriama edukacinė vertė, edukacinėmis priemonėmis skatinanti ieškoti problemų sprendimo būdų per įvairias gyvenimiškas patirtis.

2.3. Empirinio tyrimo rezultatų apibendrinimas

Atlikus kokybinį tyrimą paaiškėjo, jog Lietuvių ir Latvijos pedagogų patirtys atnaujinant ir kuriant edukacines aplinkas turi panašių bruožų. Kita vertus išryškėjo ir skirtingų aspektų. Apibendrinant abiejų šalių požiūrių sutapimus, galima teigti, jog stipriausiai edukacinių aplinkų kūrimas susijęs su ikimokyklinio ugdymo įstaigos strateginių tikslų įgyvendinimu bei pačių pedagogų aktyvumu šioje srityje. Pastebima, kad pedagogai neapsiriboja vien tik priemonių atnaujinimu, kurdami naujas edukacines aplinkas, jie ieško naujų veikimo būdų ir galimybių. Edukaciniam tikslams realizuoti kuriamos aplinkos, skatina ugdyti įvairias vaikų ugdymosi kompetencijas ir yra veikiamos edukatoriaus. Vyraujančios principų įvairovės dermėje, Lietuvos ir Latvijos pedagogai, vadovaujasi naujumo principu. Tad galima pastebėti, jog Lietuvos ir Latvijos pedagogai, lauko edukacinės aplinkas atnaujinimo ir kūrimo galimybes sieja su atvira ir kūrybiška įstaigos bendruomene, kuri linksta link ekologinio ir gamtamokslinio ugdymo. Atkreiptinas dėmesys, jog tiek Lietuvos, tiek Latvijos pedagogų stipriausiai akcentuojamas edukacinių aplinkų poveikis individui visapusiško ugdymo plotmėje. Edukacinė vertė, taip pat kuriama edukacinėmis priemonėmis, kurios skatina ieškoti problemų sprendimo būdų per įvairias gyvenimiškas patirtis. Kuriant edukacines aplinkas pastebimas kompetentingų pedagogų poreikis. Pedagogai siekiantys atliepti modernėjančios visuomenės poreikius, tikslingai kaupia oficialiai pripažintas žinias.

Apibendrinus analizuotus tyrimo duomenis išryškėjo ir požiūrių skirtumai. Ryškiausiai akcentuojamas finansinių lėšų trūkumas, kuris labiausiai pabrėžiamas Lietuvos pedagogų. Latvijos pedagogai nelinkę aktualizuoti finansinių silpnybių, bet norėdami užtikrinti priemonių įvairovę daugiau bendradarbiauja su tėvais. Kita vertus, Lietuvos pedagogai finansines problemas išsprendžia panaudodami savo asmeninius resursus ar ieškodami kitokios paramos variacijų. Apibendrinant tyrimo duomenis galima pastebėti, kad stipriausiai akcentuojama palankių tarpusavio santykių svarba ir pabrėžiama palaikymo stoka Lietuvos pedagogų. Abiejų šalių pedagogai susiduria su idėjų generavimo sunkumais, bet Lietuvos pedagogai norėtų vadovautis instrukcijomis, ko Latvijos pedagogai nemini, nors susiduria su savo idėjų atstovavimo iššūkiais. Galima daryti prielaidą, jog edukacinių vidaus aplinkų atnaujinimo ištekliai, abiejų šalių pedagogų teigimu, stipriausiai yra susiję su pedagogo asmeninėmis

savybėmis ir finansinėmis galimybėmis. Pedagogai Lietuvoje linkę ieškoti finansinės paramos, o Latvijos pedagogai finansines išlaidas numato ir įtraukia į biudžetą. Nors Lietuvos pedagogai susiduria su nepalankiomis aplinkybėmis, siekiant keisti ir perkonstruoti grupes, išanalizuoti duomenys rodo, jog tam svarbiausią reikšmę turi pedagogo iniciatyvumas ir kūrybiškumo gebėjimai. Lietuvos ir Latvijos pedagogai stipriausiai pabrėžia pedagogų ir tėvų komunikacijos svarbą, kuri siejama su tarpusavio santykių kūrimu ir aktyvesniu tėvų dalyvavimu įstaigos gyvenime. Nors Lietuvos pedagogų nuomone reikšmingi ir kiti tėvų įtraukimo būdai, kai kurie pedagogai nesusieja tėvų įtraukimo svarbos, kas visiškai nebūdinga pedagogams Latvijoje.

Analizuojami praktiniai pavyzdžiai rodo, jog Lietuvos ir Latvijos pedagogai kuria edukacines aplinkas lauko ir vidaus erdvėse. Idėjų iniciatoriais tampa vienas asmuo ar jų grupė. Lauko edukacinės aplinkos strategiškai numatomos, planuojamos ir dažniausiai inicijuojamos visos įstaigos bendruomenės (žr. 16, 17 priedus). Taip pat pedagogai įvardija kitus edukacinių aplinkų sumanytojus: įstaigos vadovas (žr. 16 priedą) ar pedagogas (žr. 17 priedą). Vidaus edukacinių aplinkų kūrime pastebimas vieno asmens veikimas. Dažniausiai iniciatoriai yra pedagogai (žr. 20, 24, 28, 30, priedus), rečiau edukacinės aplinkos kuriamos komandose (žr. 22, 26 priedus), kartais sumanytojo vaidmens imasi įstaigos vadovas (žr. 25 priedą). Pasitaiko, kad pirminiais sumanytojais tampa bendruomenė (žr. 27 priedą) ar administracija (žr. 32 priedą). Svarbu paminėti tai, jog iniciatoriais gali būti ir vaikai (žr. 21, 23, 31 priedus).

A. Milojkovič, J. Tamburič, D. Stankovič ir kt. (2019) teigia, jog ugdymo įstaigų erdvės turi suteikti vaikui saugumą, judėjimo laisvę, ugdymo(si) galimybes, realaus gyvenimo patirtis. Lanksčios ir daugiafunkcinės erdvės, kuriose galima vykdyti įvairias veiklas, sudaro sąlygas tinkamo ir sveiko vaiko vystymuisi. Atsižvelgiant į praktinius pavyzdžius, galima identifikuoti suprojektuotų lauko edukacinių aplinkų tikslus, kurie siejami su įgūdžių lavinimu, fizinio aktyvumo skatinimu, pažintinių gebėjimų ugdymu, atsinaujinimu. Taip pat akcentuojama, jog tokios aplinkos padeda kurti tradicijas ir maskuoti pastatų defektus. Pedagogai pastebi lauko edukacinių aplinkų privalumus: naujų veiklų plėtojimas, plečiamos vaiko galimybės, bendruomenės sutelkimas, žaidimų įvairovė. Taip pat akcentuoja ir trūkumus: eismo trukdžiai, takelių nusidėvėjimas, aplinkos priežiūra.

Lietuvos ir Latvijos pedagogų sukurtų edukacinių aplinkų vidaus erdvėse keliama šie tikslai: panaudoti erdves grupėje, plėtoti ugdymo(si) sritis, įtraukti vaikus, visapusiškai patenkinti vaiko poreikius, stiprinti partnerystę su tėvais. Pedagogai išryškina edukacinių vidaus aplinkų privalumus: įvairiapusiškas ugdymas, adaptuotos vaikui, visuminis ugdymas, vaikų įsitraukimas, atsinaujinimas, tęstinumas. Taip pat pabrėžiami ir trūkumai: nusidėvėjimas, papildomos išlaidos, tikslingo panaudojimo stoka, reikalinga priežiūra.

Taigi, apibendrinant kokybinio tyrimo rezultatus galima teigti, jog sukurtos edukacinės aplinkos kelia skirtingus, bet į vaiko ugdymą(si) orientuotus tikslus. Tiek lauko, tiek vidaus edukacinės aplinkos atveria naujas galimybes vaikui veikti, bet reikalauja priežiūros ir atsinaujinimo.

IŠVADOS

1. Išnagrinėjus mokslinę literatūrą, galima daryti išvadą, jog edukacinės aplinkos siejamos su mokymosi erdvėmis, kuriose vyrauja dinamiškumas, atvirumas, lankstumas, konstruktyvumas. Įvairios aplinkos tampa edukacinėmis aplinkomis, kai jų panaudojimą numato edukacinis tikslas. Pati edukacija suprantama kaip ugdymo, auklėjimo, lavinimo, švietimo aplinka, kurioje tikslingai veikia edukatorius (dėstytojas, materialiniai ar informaciniai ištekliai, institucija). Taigi edukacinė vertė išvelgiama visose mokymosi aplinkose, kuriose įgalinamas asmeninis tobulėjimas. Edukacinių aplinkų įvairovė tenkina skirtingus vaikų poreikius ir ruošia juos įvairiapusei veiklai. Pedagogas turintis bendrąjį kultūrinį išprusimą ir edukacinį meistriškumą, įvardijamas kaip kompetentingas pedagogas, kuris kuria fizinę, socialinę, lauko edukacinę aplinką pritaikydamas, keisdamas, planuodamas, tikslingai siekia įgyvendinti ugdymo tikslus.
2. Tyrimo metu išaiškėjo, jog Lietuvos pedagogams, kuriantiems edukacines aplinkas yra reikšmingas pedagogo asmeninis iniciatyvumas ir jo kūrybiškumo gebėjimai. Veikdami individualiai ir komandose, pedagogai inicijuoja edukacinių aplinkų kūrimą ir aktyviai dalyvauja projektinėse veiklose. Vadovaudamiesi naujumo ir socializacijos principais pedagogai kuria edukacines aplinkas atsižvelgdami į visapusišką vaiko ugdymas(is).
3. Išsiaiškinta, jog Latvijos pedagogai, kurdami edukacines aplinkas veikia individualiai ir komandose ir vadovaujasi naujumo, individualizavimo principais. Pedagogai, bendradarbiaudami su tėvais, organizuoja temines projektines veiklas ir aktyviai ieško naujų aplinkų kitose įstaigos ir natūralios gamtos erdvėse.
4. Tyrimo rezultatai atskleidė, jog Lietuvos ir Latvijos pedagogų patirtys, edukacinių aplinkų kūrimo procese, turi esminių sutapimų ir skirtumų. Stipriausiai edukacinių aplinkų kūrimas, abiejų šalių, siejamas su ikimokyklinio ugdymo įstaigos strateginių tikslų įgyvendinimu bei pačių pedagogų aktyvumu šioje srityje. Vyraujančios principų įvairovės dermėje, pedagogai vadovaujasi naujumo principu ir stipriausiai akcentuoja edukacinių aplinkų poveikį individui visapusiško ugdymo plotmėje. Pedagogai siekia atliepti modernėjančios visuomenės poreikius ir tikslingai kaupia oficialiai pripažintas žinias. Lyginant abi šalis, atkreiptinas dėmesys į tai, jog Lietuvos pedagogai stipriausiai akcentuoja palankių tarpusavio santykių svarbą ir pabrėžia palaikymo stoką. Lietuvos pedagogai tikisi edukacinių aplinkų kūrimo instrukcijų, ko Latvijos pedagogai nemini, nors tenka atstovauti savo idėjas. Nors abi šalys susiduria finansiniais iššūkiais, Lietuvos pedagogai nuolat akcentuoja finansinių lėšų trūkumą, o Latvijos pedagogai finansines išlaidas tikslingai numato ir įtraukia į biudžetą.

REKOMENDACIJOS

Remiantis empirinio tyrimo rezultatais, pateikiamos tokios rekomendacijos pedagogams, edukacinių aplinkų kūrimo srityje:

1. Aktyviai ieškoti gerosios patirties pavyzdžių, siūlyti naujas idėjas ir dalintis savo gerąją patirtimi su kolegomis, pedagogų bendruomene.
2. Plačiau naudoti bendrąsias įstaigos erdves: laiptinėse įrengti žaidimų, eksperimentavimo, motorikos lavinimo zonas, koridoriuose – knygų medžių, garsų tyrinėjimo, stebėjimo pro žiūronus stoteles. Kurti saugią, bet stimuliuojančią edukacinę aplinką, pajvairinant interjero detalėmis: durys – ryklio nasrai, dramblio pilvas; langas – gėlės žiedas, obuolys, automobilis.
3. Kurti gamtos ir žmogaus sąlyčio zonas, lauko edukacinėse aplinkose: šieno palapinė, kukurūzų koridorius, purvo baseinas, piktžolių kampelis, medinių lentų konstruktorius, kelmų aikštelė.
4. Atsižvelgti į vaikų nuomonę, pomėgius, svajones, įtraukiant juos į edukacinės aplinkos kūrimą.

LITERATŪRA

1. Bartaševičius, R. (2012). Mokymo(si) aplinka XXI amžiuje. Švietimo problemos analizė. Nr. 7 (71). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
2. Brukštutė, G. (2017). Erdvės suvokimas ir poveikis edukacinėje aplinkoje. Mokslas – Lietuvos ateitis. Nr. 9(1), p. 111–117.
3. Čiužas, R. (2013). Mokytojo kompetencijos. Profesinio meistriškumo siekis. Lietuvos edukologijos universiteto leidykla „Edukologija“.
4. Daukilas, S., Mičiulienė R., Kovalčikienė K., Kasperišienė J. (2016). Profesijos pedagogų veiklos turinys. Profesinis tobulėjimas, identitetas, ugdymo turinio metodologija ir kokybė. Kaunas: Aleksandro Stulginskio universiteto Leidybos centras.
5. Galkienė, A. (2011). Šiuolaikinio mokytojo vaizdinys: mokinių požiūris. Pedagogy Studies (Pedagogika). Nr. 101, p. 82-90. Prieiga per internetą: http://www.vvkg.lt/wpcontent/uploads/2011/10/CEEOL_Article.pdf
6. Gatautis, R., Gudauskas, R., Gurskienė, O. ir kt. (2008). Aiškinamasis kvalifikacijų sistemos terminų žodynas. Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.
7. Gaučaitė, R., Kazlauskienė A., Pocevičienė R. (2014). Vaiko individualumo kaip galėjimo kitaip raiška savivaldaus ugdymo(si) procese. Žvirblių takas. Nr. 3, p. 50-55.
8. Gulbinas, R. (2014). Socialinio pedagogo informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis praturtintos edukacinės aplinkos pedagoginis pagrindimas. Daktaro disertacija Socialiniai mokslai, edukologija (07 S). Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla.
9. Ikimokyklinio ugdymo rekomendacijos (2015). Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/documents/tevams_ugdymo_planai/knyga%20%20rekomendacijos.pdf
10. Jenkins K., Hewitt A. (2010). A Teacher's Vision: A Friendly Teaching Environment that Supports Growth and Learning, Childhood Education, 86:5, p. 316-320.
11. Jucevičienė, P. (2008). Educational and Learning Environments as a Factor for Socioeducational Empowering of Innovation. Socialiniai mokslai. Nr. 1 (59).
12. Jucevičienė, P. (2016). Leonas Jovaiša: nuo pedagogikos edukologijos link. Požiūris į ugdymą – edukacinės ir mokymosi aplinkos santykio konceptualusis pagrindas. Vilnius: Vilniaus universitetas.

13. Jucevičienė, P., Gudaitytė D., Karenauskaitė V., Lipinskienė D., Stanikūnienė B., Tautkevičienė G. (2010). Universiteto edukacinė galia: atsakas XXI amžiaus iššūkiams. Kaunas: Technologija.
14. Kirk G., Jay J. (2018). Supporting Kindergarten Children's Social and Emotional Development: Examining the Synergetic Role of Environments, Play, and Relationships, *Journal of Research in Childhood Education*, 32:4, 472-485.
15. Krasauskienė, R. (2012). Edukacinių aplinkų kūrimas. [žiūrėta 2020-04-02]. Prieiga per internetą: [http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/konsultantai/vertintojai/Edukaciniu_aplinku_kurimas_\(R.Krasauskiene\).pdf](http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/konsultantai/vertintojai/Edukaciniu_aplinku_kurimas_(R.Krasauskiene).pdf)
16. Kuuskorpi, M., González, N. C. (2011). The future of the physical learning environment. Prieiga per internetą: https://pdfs.semanticscholar.org/e6f7/1feaa94dd0834b96fb8773ba41d98e233b37.pdf?_ga=2.200790060.367023716.1586610888-266047128.1586610887
17. Milojkovič, A., Tamburič, J., Stankovič, D., ir kt. (2019). Influence of Space on Interactivity Aspects in Pre-School Facilities in the City of Niš, Serbia: Case Study Analysis. *Technical Gazette* 26, 3, 793-800.
18. Neifachas, S. (2014). Mokymo(si) aplinkos kaitos politika: naujų tendencijų prielaidos ir raiškos kontekstai. *Švietimas: Politika, Švietimas, Kokybė*. Nr. 3 (18).
19. Olina, Z., (2018). Ugdymo turinio atnaujinimo Latvijoje pamokos. [žiūrėta 2021-01-02]. Prieiga per internetą: <https://www.svietimonaujienos.lt/ugdymo-turinio-atnaujinimo-latvijoje-pamokos/>
20. Pedagogo profesijos kompetencijų aprašas, 2015. [žiūrėta 2020-04-28]. Prieiga per internetą: <https://sodas.ugdome.lt/diskusijos/200/irasai>
21. Pocienė, J. S. (2010). Ikimokyklinis ugdymas: raida, pedagoginės sistemos. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
22. Pranaitytė, R., Malinauskienė D. (2011). Pedagogų nuomonė apie kokybišką vaikų ugdymą sąlygojančius veiksnius ikimokyklinėse įstaigose. *Jaunųjų mokslininkų darbai*. Nr. 3 (32), p. 54-61.
23. Ramanauskienė, A. (2010). Edukacinės aplinkos, užtikrinančios kokybišką priešmokyklinio amžiaus vaikų kompetencijų ugdymą, kūrimo ypatumai. Magistro darbas. Šiauliai. Šiaulių universitetas.
24. Ramonienė, M., Brazauskienė, J., Burneikaitė, N., Daugmaudytė, J., Kontutytė, E., Pribušauskaitė, J. (2012). *Lingvodidaktikos terminų žodynas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

25. Schwartz, I. (2015). Early childhood environments: Designing effective classrooms. The IRIS Center. Prieiga per internetą: <https://iris.peabody.vanderbilt.edu/module/env/cresource/q1/p01/>
26. „Skola 2030“. [žiūrėta 2021-01-02]. Prieiga per internetą: <https://www.skola2030.lv/lv/par-projektu>
27. Tamošaitytė, L. (2014). Ikimokyklinio ugdymo įstaigų edukacinių paslaugų kokybės vertinimo tendencijos. Magistro darbas. Šiauliai. Šiaulių universitetas.
28. Targamadzė, V. (2019). Geros mokyklos koncepcijos įgyvendinimas. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
29. Tarptautinių žodžių žodynas, 1985. Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija.
30. Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“. Prieiga per internetą: <https://www.lietuva2030.lt/lt/apie-lietuva-2030>
31. Valstybinių ikimokyklinio ugdymo gairių ir pavyzdinių ikimokyklinio ugdymo programų nuostatai (2018). [žiūrėta 2021-01-10]. Prieiga per internetą: <https://likumi.lv/ta/id/303371-noteikumi-par-valsts-pirmsskolas-izglitibas-vadlinijam-un-pirmsskolas-izglitibas-programmu-paraugiem>

PRIEDAI

Interviu (raštu) klausimai:

1. Demografiniai duomenys apie informantą

- Koks yra Jūsų pedagoginis stažas?
- Koks yra Jūsų išsilavinimas, pareigybė?
- Kiek laiko dirbate šioje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

2. Kaip ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kuriamos edukacinės aplinkos?

- Kaip dalyvaujate ikimokyklinio ugdymo įstaigos edukacinių aplinkų kūrimo procese?
- Kokių, pastaruoju metu, iniciatyvų ėmėtės atnaujindamas ikimokyklinio ugdymo įstaigos edukacines aplinkas?
- Kokiais esminiais principais vadovujatės kurdamas, atnaujindamas ikimokyklinio ugdymo įstaigos edukacines aplinkas, kodėl?
- Kokius patiriate trukdžius kuriant edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?
- Kokias turite galimybes atnaujinti ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko edukacines aplinkas?
- Kokias turite galimybes atnaujinti ikimokyklinio ugdymo įstaigos vidaus edukacines aplinkas?
- Kaip į edukacinių aplinkų kūrimo procesą įtraukiate tėvus?
- Kokios kompetencijos reikalingos siekiant užtikrinti edukacinių aplinkų kokybę?
- Kuo yra svarbi edukacinė aplinka ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme?

3. Per pastaruosius metus atnaujintos, naujai sukurtos lauko ar vidaus edukacinės aplinkos (tie atvejai, kai Jūs dalyvavote jų atnaujinimo ar naujų kūrimo procese). Pateikite foto su trumpu aprašymu.

- Kas inicijavo šios edukacinės aplinkos sukūrimą/atnaujinimą?
- Kokiu tikslu buvo atnaujinta/sukurta ši edukacinė aplinka?
- Kokius pastebėjote šios edukacinės aplinkos privalumus/trūkumus?

Kokybinio tyrimo dalyvių demografiniai duomenys

Informantas	Bendras pedagoginis darbo stažas	Išsilavinimas, pareigybė	Pedagoginis darbo stažas dabartinėje įstaigoje
P-1	29	„Nebaigtas aukštasis, ikimokyklinio ugdymo mokytojas“ (originalo kalba – Nepabeigtas augstākās izglītības, pirsskolas skolotājas)	8
P-2	19	„Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo mokytoja, ikimokyklinio ugdymo pedagogė“ (originalo kalba – Pirmsskolas un sākumskolas skolotājs, pirmsskolas skolotāja)	17
P-3	32	„Aukštasis, magistras, vadovė“	17
P-4	2	„Ikimokyklinio ugdymo pedagogė“	1
P-5	28	„Aukštasis pedagoginis, ikimokyklinio ugdymo mokytoja“	15
P-6	9	„Universitetinis aukštasis, ikimokyklinio ugdymo mokytoja“	4
P-7	31	„Universitetinis, Magistro laipsnis. Esu specialioji pedagogė – logopedė metodininkė“	21
P-8	10	„Universitetinis, Ikimokyklinio ugdymo mokytoja“ (originalo kalba - University, Pre-school teacher)	5
P-9	25	„Aukštasis, Ikimokyklinio ugdymo mokytoja, metodininkas“ (originalo kalba - Higher, Pre-school teacher, methodologist)	22
P-10	15	„Aukštasis, Ikimokyklinio ugdymo mokytoja“ (originalo kalba - Higher, Pre-school teacher)	11
P-11	8	„Universitetinis, Ikimokyklinio ugdymo mokytojas“ (originalo kalba - University, Pre-school teacher)	5
P-12	2	„Universitetinis, bakalaurs. Auklėtoja“	2
P-13	36	„Aukštasis, vyr. mokytoja“	26
P-14	31	„Aukštasis universitetinis, metodininkė, pavaduotoja ugdymui“	25
P-15	7	„Ikimokyklinio ugdymo pedagogė“	7
P-16	2	„Aukštasis universitetinis, auklėtoja“	1
P-17	2	„Mokytoja (auklėtoja)“	2
P-18	2	„Nebaigtas aukštasis, ikimokyklinio ugdymo mokytojas“ (originalo kalba – Nepabeigtas augstākās izglītības, pirsskolas skolotājas)	1

Gerbiami pedagogai,

Nuolatinė kaita švietimo srityje, lemia ir įvairių edukacinių aplinkų ikimokyklinio ugdymo įstaigoje atnaujinimo, kūrimo poreikį.

Šiaulių universiteto Edukologijos instituto IV kurso Ikimokyklinio ugdymo pedagogikos ir priešmokyklinio ugdymo studijų programos studentė Aušra Bartašė atlieka tyrimą ir kviečia Jus dalyvauti **interviu**, kurio **tikslas** – *atskleisti pedagogų patirtis kuriant edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje*. Jūsų suteikta informacija bus panaudota tik apibendrinant tyrimo rezultatus. Jūsų nuomonė labai svarbi!

Demografiniai duomenys apie informantą

1. Koks yra Jūsų pedagoginis stažas?
2. Koks yra Jūsų išsilavinimas, pareigybė?
3. Kiek laiko dirbate šioje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

Kaip ikimokyklinio ugdymo įstaigoje kuriamos edukacinės aplinkos?

4. Kaip dalyvaujate ikimokyklinio ugdymo įstaigos edukacinių aplinkų kūrimo procese?
5. Kokių, pastaruoju metu, iniciatyvų ėmėtės atnaujindamas ikimokyklinio ugdymo įstaigos edukacines aplinkas?
6. Kokiais esminiais principais vadovaujatės kurdamas, atnaujindamas ikimokyklinio ugdymo įstaigos edukacines aplinkas, kodėl?
7. Kokius patiriate trukdžius kuriant edukacines aplinkas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?
8. Kokias turite galimybes atnaujinti ikimokyklinio ugdymo įstaigos lauko edukacines aplinkas?
9. Kokias turite galimybes atnaujinti ikimokyklinio ugdymo įstaigos vidaus edukacines aplinkas?
10. Kaip į edukacinių aplinkų kūrimo procesą įtraukiate tėvus?
11. Kokios kompetencijos reikalingos siekiant užtikrinti edukacinių aplinkų kokybę?
12. Kuo yra svarbi edukacinė aplinka ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme?

Per pastaruosius metus atnaujintos, naujai sukurtos lauko ar vidaus edukacinės aplinkos (tie atvejai, kai Jūs dalyvavote jų atnaujinimo ar naujų kūrimo procese). Pateikite foto su trumpu aprašymu:

13. Kas inicijavo šios edukacinės aplinkos sukūrimą/atnaujinimą?
14. Kokiu tikslu buvo atnaujinta/sukurta ši edukacinė aplinka?
15. Kokius pastebėjote šios edukacinės aplinkos privalumus/trūkumus?

Su tyrimo organizatore galite susisiekti
el. paštu ausra.bartase@gmail.com

Ačiū!

Cienījamie pedagogi!

Pastāvīgas pārmaiņas izglītības jomā nosaka arī nepieciešamību atjaunot un veidot dažādu vidi pirmsskolas izglītības iestādē.

Šauļu universitātes Izglītības zinātņu institūta Pirmsskolas izglītības pedagoģijas izglītības nodaļas 4. kursa studente Aušra Bartašē veic pētījumu un aicina piedalīties intervijā, kuras mērķis ir atklāt skolotāju pieredzi izglītības vides veidošanā pirmsskolas izglītības iestādē. Jūsu sniegtā informācija tiks izmantota tikai pētījuma rezultātu apkopošanai. Jūsu viedoklis ir ļoti svarīgs!

Zinas par informētāju

1. Kāds ir Jūsu pedagoģiskā darba stāžs?
2. Kāda ir Jūsu izglītība, amats?
3. Cik ilgi Jūs strādājat šajā pirmsskolas izglītības iestādē?

Kā tiek veidota izglītības vide pirmsskolas izglītības iestādē?

4. Kā Jūs piedalāties pirmsskolas izglītības iestādes vides veidošanas procesā?
5. Kādas nesenās iniciatīvas esat veicis, lai atjaunotu izglītības iestādes vidi pirmsskolas izglītībā?
6. Kādi ir pamatprincipi, kurus ievērojat, veidojot un atjauninot pirmsskolas izglītības iestādes izglītības vidi? Kāpēc?
7. Kādus šķēršļus Jūs piedzīvojat?, Kādi šķēršļi ir bijuši, veidojot vidi pirmsskolas izglītības iestādē?
8. Kādas iespējas Jums ir, lai atjauninātu pirmsskolas izglītības iestādes āra izglītības vidi?
9. Kādas iespējas Jums ir, lai atjauninātu pirmsskolas izglītības iestādes iekšējo ? varbūt iekštelpu ? izglītības vidi? Jā, iekštelpu . Tālāk ir šis vārds.
10. Kā Jūs iesaistāt vecākus izglītības iestādes vides radīšanas procesā?
11. Kādas kompetences ir nepieciešamas, lai nodrošinātu izglītības iestādes vides kvalitāti?
12. Kāda ir izglītības iestādes vides nozīme pirmsskolas vecuma bērnu izglītībā?

Atjaunota, nesen izveidota āra vai iekštelpu izglītības vide pēdējā gada laikā (*gadījumos, kad piedalījāties to atjaunošanas vai jaunu radīšanas procesā*). **Sniedziet, lūdzu, fotoattēlu ar īsu aprakstu:**

13. Kas uzsāka šo izglītības iestādes vides veidošanu / atjaunošanu?
14. Kādam nolūkam šī izglītības iestādes vide tika atjaunināta / izveidota?
15. Kādas šīs izglītības iestādes vides priekšrocības / trūkumus pamanījāt?

Jūs varat sazināties ar aptaujas organizatoru ? Veicēju
e-pasts: ausra.bartase@gmail.com

Paldies!

Dear educators,

Constant change in the field of education also determines the need to renew and create various educational environments in the pre-school education institution.

Aušra Bartašė, a 4th year student at the Institute of Educational Sciences of Šiauliai University, Department of Pre-school Education Pedagogy and Pre-school Education, conducts a research and invites you to participate in an interview, the aim of which is to reveal teachers' experience in creating educational environments in pre-school education. The information you provide will only be used to summarize the results of the study. Your opinion is important!

Demographics about the informant

1. What is your pedagogical experience?
2. What is your education, position?
3. How long have you been working in this pre-school?

How educational environments are created in a pre-school education institution?

4. How do you participate in the process of creating pre-school educational environments?
5. What recent initiatives have you taken to renew the educational environment in pre-school education?
6. What are the basic principles you follow when creating and updating the educational environment of a pre-school education institution, why?
7. What obstacles do you experience in creating educational environments in a pre-school education institution?
8. What opportunities do you have to update the outdoor educational environments of the pre-school education institution?
9. What opportunities do you have to update the internal educational environment of the pre-school education institution?
10. How do you involve parents in the process of creating educational environments?
11. What competencies are needed to ensure the quality of educational environments?
12. What is the importance of the educational environment in the education of preschool children?

Renewed, newly created outdoor or indoor educational environments in recent years
(those cases where you have been involved in the process of updating or creating new ones).

Provide a photo with a short description:

13. Who initiated the creation / renewal of this educational environment?
14. For what purpose was this educational environment updated / created?
15. What did you notice the advantages / disadvantages of this educational environment?

You can contact the study organizer
 by email ausra.bartase@gmail.com

Thank you!

1 lentelė. Pedagogų veikimo būdai

Kategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai
Komandinis darbas	9	„Strateginiame plane numatomi norimi pokyčiai – juos numato planus rengianti komanda“ (P-3) „Priklausau edukacinių aplinkų kūrimo grupei“ (P-12) „Dalyvaujame aplinkos kūrimo procese su savo idėjomis <...>“ (originalo kalba - Vides veidošanas procesā piedalamies gan ar savām idejām <...>) (P-1)(P-18) „Bendradarbiauju su kolegomis“ (P-6) „Prisidedu, kai aplinkas kuria kiti pedagogai <...>“ (originalo kalba - I contribute when environments are created by other educators <...>) (P-8) „<...>prisidedu prie kitų idėjų įgyvendinimo“ (originalo kalba – <...> I contribute to the implementation of other ideas) (P-11) „Aptariame įvairias idėjas metodinių pasitarimų metu, rūpinamės įstaigos atnaujinimu“ (P-14) „Pedagogai ir tėvai (tėvai padeda kurti lauko edukacines erdves, prisidedami medžiagomis, savo darbu)“ (P-17)
Individualus darbas	10	„Atnaujinu aplinkas grupėje“ (P-4) „Stengiuosi kurti, pajvairinti naujomis priemonėmis“ (P-5) „Pati gaminu metodines priemones“ (P-7) „Nuolat atnaujinu grupės erdves“ (originalo kalba - Constantly updated our group spaces) (P-9) „Keičiant vidaus aplinką, pertvarkau, pergrupuojau esamus grupės elementus, pridėdau naujų“ (originalo kalba – By changing the internal environment, I rearrange, regroup the existing items in the group, add new ones) (P-10) „Aš įsipareigojau parengti Žaliosios klasės projektą. (Kokios medžiagos reikalingos, kas ir kokie darbai bus atliekami ir kada jie bus atliekami)“ (originalo kalba – Esmu užėmusies išstrādāt Zaļās klases projektu. (Kādi materiāli ir nepieciešami, kas un kādus darbus veiks un laiks, kad tie tiks veikti)) (P-2) „Dažniausiai atlieka vienas darbuotojas, daugiau linkęs prie meno“ (P-13) „Rodau iniciatyvą prisidėti prie aplinkos pokyčių, išsakau nuomonę apie tai“ (P-16) „Stengiuosi susikurti tokią aplinką ugdymo procese, kurioje vaikai jaustųsi svarbūs, mylimi, lygiaverčiai mano partneriai“ (P-16) „Naujinu aplinkas grupėje pagal galimybes“ (P-15)

2 lentelė. Pedagogų dalyvavimas atnaujinant įstaigos edukacines aplinkas

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai
Vidaus edukacinė aplinka	Grupėje	9	„<...> kuriu edukacines aplinkas grupėje“ (P-4) „Sukurtas gamtos pažinimo kampelis ir „parduotuvė““ (originalo kalba - A nature cognition corner and a "shop" have been created) (P-9) „Savo grupės miego zonoje sukūriau ramybės, poilsio ir virtuvės erdvę“ (originalo kalba - I created a place of peace, rest, and a kitchen space in the sleeping area in my group) (P-10) „Grupę sutvarkėme jaukiai ir apgalvotai, kad vaikai jaustųsi patogiai <...>“ (originalo kalba – Iekārtojām grupiņu mājīgi un pārdomāti, lai bērni justos komfortabli <...>) (P-1)(P-18) „Grupės kambaryje įsirengiau tinkamą aplinką, kad vaikai galėtų mokytis kompetencijų“ (originalo kalba - Iekārtoju atbilstoši vidi grupas telpā, lai nodrošinātu bērniem kompetencės balstītu mācību procesu) (P-2) „<...> puošiau grupę <...>“ (P-16) „Sukurta edukacinė erdvė „Dangus““ (P-15) „Grupėje <...> įrengėme nusiramavimo kampelį“ (P-17)
	Valgykloje	1	„Valgykloje buvo sukurta edukacinė aplinka“ (originalo kalba - An educational environment was created in the canteen) (P-8)
Lauko edukacinė aplinka	Kiemo aikštelėje	2	„Pagelbėjau kolegoms atnaujinti įstaigos lauko erdves (labirintų kūrimas)“ (P-6) „<...> įrengėme su kolege basakojų taką“ (P-17)
	Natūralioje gamtinėje aplinkoje	1	„Žalios klasės įrengimas“ (originalo kalba - Zaļās klases iekārtošana) (P-2)

3 lentelė. Kitos pedagogų iniciatyvos atnaujinant edukacines aplinkas

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai
Kitos edukacinės iniciatyvos	Priemonės	3	„Išleidau pratybų sąsiuvinį <...>“ (P-7) „Sukurtos matematinės priemonės <...>“ (P-5) „Įrengtos kelios edukacinės priemonės įstaigos koridoriuje“ (P-14)
	Projektai	2	„Rašyti įvairūs projektai edukacinėms aplinkoms atnaujinti – jie laimėti ir buvo finansuojami“ (P-3) „Organizuotas projektas Mano šalis –Latvija (originalo kalba - The project "My Country - Latvia" was organized) (P-11)

Edukacinių aplinkų kūrimo principai kuriais vadovaujasi pedagogai

Kategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai
Naujumo	8	„<...> naujumo“ (P-4) „<...> atnaujinimas turi sužadinti ugdytinio norą mokytis <...>“ (P-6) „Naujumo“ (P-5) „Sukurta aplinka vaikams suteikia džiaugsmą“ (P-13) „<...> mus supanti aplinka turi sukurti tiek emocinę, tiek fizinę gerovę, nes didžiąją dienos dalį vaikai praleidžia su mumis“ (originalo kalba - videi ap mums jārada gan emocionālu, gan fizisku labsajūtu, jo bērniņi pie mums pavada lielāko dienas daļu) (P-1)(P-18) „Esame atviri naujovės, nes vaikų poreikiai nuolat kinta“ (P-14) „Naujumo, įvairumo, nes svarbu kad vaikai būtų sudominti, įtraukti“ (P-15)
Socializacijos	5	„Vaikams svarbu jaustis patogiai, svarbu juos pažinti ir suprati ir suteikti tam tikru metu reikalingą pagalbą“ (P-4) „Aplinka turi atitikti vaiko raidos poreikius“ (P-6) „<...> artima aplinka, leidžianti išsiaiškinti svarbiausią ugdymo užduotį“ (originalo kalba - <...> a close environment that allows them to figure out the most important task for education) (P-8) „<...> sudaryti sąlygas išbandyti save atliekant įvairius vaidmenis“ (P-10) „<...>, kad vaikui toje aplinkoje būtų jauku, smagu, kad skatintų jį judėti, tobulėti, būti kūrybišku, užimtu ir nenuobodžiaujančiu“ (P-3)
Individualizavimo	4	„<...> individualizavimo principai“ (originalo kalba – Principles of <...> individualization) (P-10) „Vykdomė stebėjimus lauke, žiūrime ko vaikams labiausiai trūksta, stebime jų užimtumą lauke“ (P-12). „Gerbdama vaikų amžių ir pomėgius, mokau juos naujų įgūdžių ir stiprinu esamus“ (originalo kalba - Ievēroju bērnu vecumu, intereses, lai apgūtu jaunas prasmes un nostiprinātu esošās) (P-2) „Stengiamės, kad edukacinėse aplinkose vaikai galėtų kuo daugiau lavinti įvairius savo gebėjimus“ (P-17)
Tęstinumo	4	„Tęstinumo principu (užtikrinti ugdymo programų vientisumą)“ (P-7) „Svarbus tęstinumas, vaiko ugdymo poveikiui sustiprinti“ (P-15) „Priimame tėvų pastebėjimus ir į juos stengiamės atsižvelgti“ (P-12) „<...> susietas su visos bendruomenės tradicijomis“ (originalo kalba - <...> linked to the traditions of the whole community) (P-11)
Tikslingumo ir konstruktyvumo	3	„Vaikams suteikiama artima aplinka, leidžianti išsiaiškinti svarbiausią ugdymo užduotį“ (originalo kalba - Children are provided with a close environment that allows them to figure out the most important task for education) (P-8) „<...>, kad vaikas galėtų tyrinėti, stebėti, atrasti“ (P-6) „<...>, kad vaikai, veikiami aplinkos, susikurtų pats sau edukacinę aplinką, skatinu savarankiškumą, siekiu savaiminio mokymosi“ (P-16)
Humaniškumo	2	„Humaniškumas <...>“ (originalo kalba – Humanity <...>) (P-11) „Humaniškumo principu (pripažinti vaiko individualumą ir kt.)“ (P-7)
Diferencijavimo	1	„Diferencijavimo principu (formuoti ugdymo prielaidas, pripažįstant kiekvieno vaiko individualumą ir kt.)“ (P-7)
Ekonomiškumo	1	„ruošti tokias priemones aplinkai, kurios tarnautų ilgą laiką <...>“ (P-16)
Integracijos ir lankstumo	1	„Integracijos, lankstumo principai“ (originalo kalba – Principles of integration, flexibility) (P-9)

4 lentelė. Edukacinių aplinkų atnaujinimo ir kūrimo trukdžiai

Kategorija	Subkategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai
Materialiniai ištekliai	Finansinių lėšų trūkumas	9	„Finansinius <...> trukdžius“ (P-3) „Priemonės atnaujinimui tenka pirkti pačiai, įstaiga tik simboliškai prisideda“ (P-4) „Nepakankamas finansavimas, įstaigos vidinės ir išorinės renovacijos būtinumas“ (P-6) „Finansų trūkumas“ (P-7) „<...> kartais prašome tėvų pagalbos“ (originalo kalba – <...> sometimes we ask parents for help) (P-10) „Finansavimo stygius“ (P-12) „Viskas daroma už savo lėšas“ (P-13) „Dažniausiai susiduriame su finansų trūkumu“ (P-14) „<...> dažnai reikia „atverti savo piniginę“ (P-17)
	Mažos erdvės	1	„<...> mažų darželio erdvių trukdžius“ (P-3)
	Priemonių stoka	6	„<...> kartais prašome tėvų pagalbos“ (originalo kalba – <...> sometimes we ask parents for help) (P-10) „Priemonės atnaujinimui tenka pirkti pačiai, įstaiga tik simboliškai prisideda“ (P-4) „Paprastai reikia ilgai laukti“ (P-13) „Priemonės, visada nori kažko geresnio“ (originalo kalba – Līdzekļi, vienmēr jau gribas ko labāku) (P-2). „Daugiausia naudoju popierines medžiagas, kartais tenka pirkti pačiai“ (P-15) „Trūksta priemonių <...>“ (P-17)
Žmogiškieji ištekliai	Idėjų stoka	2	„Trūksta aplinkų pavyzdžių ir idėjų“ (P-5) „<...> kartais trūksta idėjų iš komandos, reikalinga stipresnė argumentacija dėl aplinkos edukacinės vertės“ (originalo kalba – <...> sometimes there is a lack of ideas from the team, stronger argumentation is needed, because of the educational value of the environment) (P-8)
	Palaikymo stoka	5	„Visada turiu sulaukti pagrindinės auklėtojos pritarimo, tai nėra lengva nes ji vyresnio amžiaus ir senų pažiūrų“ (P-4) „Reikalinga kitų pedagogų parama siūlomoms iniciatyvoms“ (originalo kalba – The support of other educators for the proposed initiatives is required) (P-11) „Žmogiškųjų išteklių trūkumas, palaikymas, parama“ (P-12) „Paprastai reikia ilgai laukti“ (P-13) „Toje pačioje grupėje dirbančios (pagrindinės) auklėtojos nepasitenkinimas“ (P-16)
„Savo darbe nesusidūrėme su jokiais kliūtimis“ (originalo kalba – Savā darbā neesam saskārušās ar šķēršļiem) (P-1) (P-18) „Aš nesusidūriau su jokiais erdvių kūrimo kliūtimis“ (originalo kalba – I did not face any obstacles we are encouraged to create new spaces) (P-9)			

5 lentelė. Edukacinių vidaus aplinkų atnaujinimo ir kūrimo ištekliai

Kategorija	Teiginių skaičius	
Pedagogo kūrybiškumas	9	„Nuolat gimsta naujos idėjos“ (P-14) „Reikalingos pačios auklėtojos pastangos, naujos idėjos“ (P-15) „<...> tos galimybės iš mano asmeninių lėšų, priemonių“ (P-16) „Viskas savo iniciatyva“ (P-13) „<...> naudojame popierių įvairioms priemonėms gaminti“ (P-4) „Priklauso nuo pedagogo sumanumo“ (originalo kalba - It all depends on the ingenuity and purposefulness of the educator) (P-9) „Galimybės visada yra, jei turite naujų idėjų <...>“ (originalo kalba - Opportunities are always there if you have new ideas <...>) (P-10) „<...> naudojame priemones iš perdirbtų medžiagų“ (originalo kalba - <...> pagatavojam nepieciešamo no otreiz izmantotiem materiāliem) (P-2) „Grupės erdvė suskirstyta į teminius centrus <...>“ (originalo kalba - Grupas telpa ir sadalīta tematiskajos centriņos <...>) (P-1)(P-18)
Finansavimas	8	„Prašome tėvų skirti 1,2 procento, už šiuos pinigus atnaujinome sportinį inventorių, įsigijome išmaniąsias grindis, įrengė edukacines sienas koridoriuose“ (P-17) „<...> įsigydami naujas priemones,, (P-3) „Kiekvienais metais <...> atnaujinamos“ (P-6) „<...> atnauja ugdymo įstaiga“ (P-17) „<...> turime galimybę įrengti ir atnaujinti grupės kambario išplanavimą ir materialinę bazę <...>“ (originalo kalba - <...> mums ir iespēja iekārtot un atjaunināt grupas telpas iekārtojumu un materiālo bāzi atbilstoši <...> (P-1) (P-18) „Mes planuojame ir įtraukiame į biudžetą reikalingus išlaidas“ (originalo kalba - Mēs plānojam un iekļaujam budžetā nepieciešamās lietas) (P-2) „Patalpų aplinka yra gana turtinga, mes jas keičiame <...>“ (originalo kalba - The indoor environments are quite rich, we change them <...> (P-11)
Personalo partnerystė	3	„<...> sulaukiau paskatinių ir pagyrimų iš įstaigos administracijos <...>“ (P-16) „<...> priklausau edukacinių aplinkų kūrimo darbo grupei“ (P-12) „<...> sprendimus priimame konsultuodamiesi su antruoju grupės pedagogu“ (originalo kalba - <...> we make decisions in consultation with the second educator in the group) (P-8)
Neįžvelgia jokių galimybių	2	„Vidaus aplinkoje sunku kažką keisti, nes turime atsižvelgti į vaikų saugumą“ (P-5) „Vidaus aplinkas sunku perkonstruoti nes negalime perstumdyti baldų <...>“ (P-4)

6 lentelė. Edukacinių lauko aplinkų atnaujinimo ir kūrimo ištekčiai

Kategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai
Finansavimas	9	„<...> gelbėja įvairūs projektai <...>“ (P-3) „Dalyvauti įvairiuose konkursuose (laimėjome šiltnamį)“ (P-17) „<...> dalyvaujame projektuose“ (P-14) „Aplinka atnaujinama direktorės nuožiūra“ (P-5) „Priklauso ne nuo mūsų, darbuotojų, o nuo lėšų“ (P-13) „Galime prašyti tėvų pagalbos <...>“ (P-17) „<...> pavyksta sutaupyti“ (P-14) „Ieškome paramos, bendradarbiaujame su partneriais <...>“ (P-14) „<...> tėveliai sukalė medines karstyklės“ (P-16)
Bendruomenės kūrybiškumas	11	„<...> gelbėja bendruomenės kūrybiškumas ir idėjos“ (P-3) „<...> galime pateikti įvairius siūlymus“ (P-4) „<...> priklauso edukacinių aplinkų kūrimo darbo grupei“ (P-12) „<...> daug įdedame darbo visa daželio bendruomenė kurdamos“ (P-17) „<...> kolegės dalijosi patirtimis“ (P-16) „<...> turime galimybę pasiūlyti savo idėjas ir jas įgyvendinti“ (originalo kalba – mums ir iespēja piedāvāt savas idejas un tās īstenot) (P-1)(P-18) „Galimybės visada yra, jei turite naujų idėjų <...>“ (originalo kalba - Opportunities are always there if you have new ideas <...>) (P-10) „<...> reikia konsultuotis su kitais nariais <...>“ (originalo kalba - <...> other members need to be consulted <...>) (P-8) „Aš prisidedu prie bendrų idėjų įgyvendinimo“ (originalo kalba - I contribute to the implementation of common ideas) (P-9) „<...> vadovai visada skatina ir palaiko atsinaujinimą“ (originalo kalba – <...> managers always encourage and support renewals) (P-10)
Netradicinių priemonių integravimas	6	„<...> numatoma jas papildyti medžiagomis iš gamtos ir kai kurias edukacines veiklas praveisti lauke“ (P-15) „<...> stengiamės naudoti turimus resursus, priemones iš gamtos, antrines žaliavas“ (P-17) „<...> teks pasitelkti išmanumą ir naudoti antrines žaliavas ar gamtos priemones“ (P-4) „<...> turime sodelį, mini daržą“ (P-5) „<...> naudojame priemones iš perdirbtų medžiagų“ (originalo kalba – <...> pagatavojam nepieciešamo no otreiz izmantotiem materiāliem) (P-2) „<...> įvairiname pagal metų laikus papildomomis priemonėmis (kibirai su užšalusiu vandeniu žiemą, medžių priežiūra, lesyklos, gėlynai)“ (originalo kalba- We diversify <...> according to the seasons with additional means (buckets with frozen water in winter, maintenance of trees feeders, flower beds)) (P-11)
	2	„Minimalias galimybes. Trūksta lėšų“ (P-6) „Jokių, nes neskiriamas finansavimas“ (P-7)

7 lentelė. Tėvų įtraukimo į edukacinių aplinkų kūrimą būdai

Kategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai
Atvirumas iniciatyvoms	8	„<...> kviečiami įsitraukti kuriant parodas aktualiomis temomis“ (originalo kalba - <...> tiek aicināti iesaistytis izstados veidošanā par aktuālu tēmu) (P-1)(P-18) „<...> atsiranda savanorių, kurie pagelbėja <...>“ (P-6) „<...> individualūs prašymai prisidėti <...>“ (originalo kalba - <...> individual requests to contribute <...>) (P-8) „Aptariam su mokyklos taryba – sulaukiam iniciatyvų“ (P-3) „Kviečiame tėvus dalyvauti projektuose“ (originalo kalba – We invite parents to participate in projects) (P-11) „Skatiname juos, prašome pagalbos, apeliuodami į tai, kad viskas skirta jų vaikams“ (P-17) „<...> priemonės parūpino tėvai <...>“ (originalo kalba – <...> means were provided by parents <...>) (P-9)
Informavimas	5	„<...> paaiškiname kodėl tai svarbu ir kokią naudą tai duos jų vaikams“ (originalo kalba – <...> izstāstot, ka tas būs noderīgi bērniem) (P-2). „Supažindiname tėvus su pokyčiais grupėje <...>“ (P-4) Informuoti (P-9) „Patariame <...>“ (originalo kalba – We advise <...>) (P-10) „Priimame jų pasiūlymus, pastebėjimus <...>“ (P-12)
Tradicijų kūrimas	1	„Turim tradicijas – jų iniciatoriai ir dalyviai yra tėvai <...>“ (P-3)
Pažinimas	1	„<...> pažinti tėvus, jų profesijas, pomėgius, hobius“ (P-15)
Neįtraukia	3	„<...> sunku juos įtraukti“ (P-5) „<...> neįtraukiami“ (P-6) „Dažniausiai neįtraukiami“ (P-13) „<...> įtraukimas mažas“ (P-14) „<...> tėvų neįtraukiau“ (P-16)

8 lentelė. **Pedagogo kompetentingumas užtikrinantis edukacinių aplinkų kokybę**

Kategorija		Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai
Bendrosios pedagogo kompetencijos	Asmeninio tobulėjimo ir mokėjimo mokyti	9	„<...> turi būti pakankamai žinių <...>“ (originalo kalba – <...> ir jābūt atbilstošām zināšanām <...>) (P-1) (P-18) „Kuo daugiau pedagogo kompetencijų, tuo atviresnis, kūrybiškesnis ir iniciatyvesnis jis kuria naują švietimo aplinką“ (originalo kalba - The more competencies an educator has, the more open creative and enterprising he is at creating new educational environments) (P-8) „<...> turėti tam tikrą kompetencijų bagažą <...>“ (P-14) „Asmeninio tobulėjimo <...>“ (P-5) „Asmeninio tobulėjimo ir mokėjimo mokyti <...>“ (P-7) „<...> asmeniniam tobulėjimui <...>“ (originalo kalba - <...> for personal development <...>) (P-9) „Asmeninio tobulėjimo <...>“ (originalo kalba - Personal development <...>) (P-11) „Asmeninio tobulėjimo <...>“ (P-15)
	Kultūrinė	1	„<...> kultūrinis <...>“ (originalo kalba - <...> cultural <...>) (P-11)
	Naujų technologijų ir informacijos valdymo	3	„<...> naujų technologijų ir informacijos valdymo kompetencija“ (P-16) „<...> komunikacijos“ (P-6)
	Profesinės komunikacijos	2	„<...> profesinės komunikacijos <...>“ (P-16) „<...> bendradarbiavimui <...>“ (originalo kalba - <...> cooperation <...>) (P-9)
Didaktinės kompetencijos	Ugdymo(si) turinio įgyvendinimo ir tobulinimo	3	„<...> didaktinė kompetencija“ (P-7) „Didaktinės kompetencijos, skirtos vaikams, padedančios pažinti vaikus ir sukurti motyvuojančią aplinką“ (originalo kalba – Didactic competencies aimed at children, helping to get to know children and create a motivating environment) (P-10) „Programos ir gairių išmanymas“ (originalo kalba - Programmas un vadlīniju pārziņāšana) (P-2)
	Ugdytinių pažinimo	2	„<...> sveikatos, socialinės, pažinimo <...>“ (P-6) „Atsakingumas, supratimas kokios erdvės tinka atitinkamo amžiaus vaikams“ (P-12)
	ugdymo(si) aplinkų, ugdymosi turinio ir situacijų įvairovės kūrimo	11	„<...> aplinkos kūrimui“ (originalo kalba - <...> environment creation) (P-9) „<...> išmanyti aikštelių ir patalpų saugumo reikalavimus“ (P-3) „<...> kūrimo“ (P-5) „<...> aplinkų kūrimo“ (P-15) „<...> svarbiausia iš jų aplinkų kūrimo kompetencija“ (P-14) „<...> kad bendravimas su vaikais skatintų ugdyti ugdymosi sritis“ (P-4) „Meniškausi nusiteikę pedagogai gali pats įgyvendinti sumanymus“ (P-4) „Iniciatyvumo ir kūrybingumo kompetencija <...>“ (P-16) „Kūrybiškumas, kruopštumas, atsakingumas“ (P-17) „Meninės <...>“ (P-6) „Iniciatyvumas“ (P-13)

9 lentelė. Edukacinės aplinkos poveikis ikimokyklinio amžiaus vaikams

Kategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai
Visapusiškas ugdymas	10	„<...> užtikrinanti pažintinę, emocinę ir psichomotorinę – raidą <...>“ (originalo kalba - <...> nodrošina visu – gan kognityvąs, gan afektivąs un psihomotorąs jomas attistibu <...>) (P-1)(P-18) „<...> skatina vaiko raidą, gebėjimus, gerą sveikatą ir savijautą, ugdo kūrybiškumą, pažinimą“ (P-6) „<...> ugdo vaiką įvairiapusiškai“ (originalo kalba – <...> educates the child comprehensively) (P-9) „Vaikams kurie yra smalsūs, žingeidūs ir šiuolaikiški, reikalinga nuolat atsinaujinanti ir įtraukianti aplinka“ (P-15) „Vaikų vystymuisi, augimui“ (P-17) „Tai atsiliepia jo visam ugdymui(si), jo rezultatams ir kokybei“ (P-16) „Švietimas, auklėjimas ir saugumas“ (originalo kalba - Izglītojoša, audzinoša un droša) (P-2) „<...> atsiskleidžia vis kiti vaiko gebėjimai“ (P-4) „<...> turi didesnės įtakos vaiko pasiekimams <...>“ (P-16)
Patyriminis ugdymas	3	„<...> greičiau pažįsta matydami, pajusdami“ (P-13) „<...> skatina kaupti įvairių patirčių“ (P-14) „<...> muzikinę klausą“ (P-12)
Ugdymas žaidimu	3	„<...> noriai žaidžia <...>“ (P-7) „Vaikams svarbu patirti realų gyvenimą per žaidimus“ (originalo kalba – It is important for children to experience real life through games) (P-10) „<...> lavina savo vaizduotę, fantaziją“ (P-12)
Socialinis ugdymas	3	„Buvimas kartu ir darbas kartu stiprina tarpusavio ryšius“ (originalo kalba - Being together and working together strengthens mutual ties) (P-11) „<...> priklauso vaiko savijautai, motyvacijai, santykiams su kitais“ (P-16) „<...> neatskiriama kasdienės ugdomosios veiklos dalis, dažnai atvejais „iškeliaujanti“ už įstaigos tvoros“ (P-3)
Fizinis ugdymas	2	„<...> padeda vaikams aktyviai judėti, skatina jų fizinį aktyvumą“ (P-12) „<...> lavinti smulkiąją motoriką <...>“ (P-12)
Savarankiškumo ugdymas	2	„<...> skatinti kiekvieno proceso dalyvio, kuriame vaikas suvokiamas kaip vertybė, savarankiškumą“ (originalo kalba - <...> jāveicina katra procesa dalībnieka autonomiju, kurā bērns tiek uztverts kā vērtība) (P-1)(P-18)
Pažintinis ugdymas	2	„<...> leidžia jiems nutiesti naujus pažinimo kelius atrandant pažįstamus dalykus nauju būdu“ (originalo kalba – <...> allow them to pave new paths by knowing something new or discovering familiar things in a new way) (P-8) „Vaikai aplinkoje randa tai kas juos ugdo“ (P-5)

1 pav. Laipiojimo siena (P-3)

2 pav. Vaikų tapybos tvora (P-3)

3 pav. Judrumo takeliai (P-3)

4 pav. Nameliai žaidimams (P-3)

Edukacinės aplinkos iniciatoriai

„Dauguma atnaujinimų įvyksta atsiradus palankioms aplinkybėms (po remontų atsiradus naujoms erdvėms, gavus projektinių lėšų, numačius norimas veiklas, sulaukus pastabų ar norų iš tėvų ir kt.), dažnai tiesiog vietoje kylant idėjoms – ir tai labiausiai džiugina“ (P-3)

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Laipiojimo siena atsirado maskuojant senos plytinės sienos defektus – prisidėjo visa bendruomenė. Sienoje, dedant štrichus, atsirado ir naujos idėjos – joje tilpo ir laipiojimo kybiai, ir juoko veidrodžiai, ir jūreivio vairai... Tapybos siena – tėvų ir priešmokyklinukų šauni tradicija! Judrumo takelių tikslas – aktyvesnė vaikų veikla Nauji nameliai atsirado iš poreikio kurti kasdienius siužetinius ir visokius kitokius žaidimus“ (P-3)

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Privalumas tas, kad jose papildomai galima „įkurdinti“ vėl kitokias veiklas – jau turime iniciatyvų ir gerų minčių!“ (P-3)

5 pav. „Žalioji klasė“

„Vecāki Zaļās klases iekārtošanai pagatavoja soliņus, mēs tos kopīgi nokrāsojām un pēc darba mēlojāmies ar ugunskurā ceptām desiņām“ (P-2) (liet. vert. – Tēvai padējo parengti Žaļiā klase, ĳie pagamino suoliukus mes juos kartu nudažēme ir po darbo mēgavomēs ant prie laužo keptomis dešrelēmīs).

6 pav. „Gyvūnai“

„Rotaļlaukumā pagatavoju no sūnām šādas lietiņas, lai pievērstu bērnu uzmanību mums apkārt mītošām dzīvām radībām“ (P-2) (liet. vert. - Žaidimū aikštelēje iš samanų gamināu tokius daiktus, kad atkreipčiau vaikų dėmesį į mus supančius gyvus padarus).

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„Mūsu izglītības iestādes vide ir sāкта veidot pirms desmit gadiem un to veidoja iestādes kolektīvs“ (P-2) (liet. vert. - Mūsu švietimo īstaigos aplinka kuriam jau dešimt metų ir jā formuoja īstaigos darbuotojai).

Atnaujintās/sukurtoās edukacinės aplinkos tikslas

„Tā tika izveidota, lai pārietu uz jaunām telpā, jaunu ēku“ (P-2) (liet. vert. - Ji buvo sukurta norint persikelti į naują kambarį, naują pastatą).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Blakus izglītības iestādei ir ierīkota Zaļā klase, netālu ir parks, stadions un upīte. Pie trūkumiem varētu teikt, ka tuvu ir ceļš un pa to braucošie transporta līdzekļi novērš bērnu uzmanību“ (P-2) (leit. vert. – Žalioji klasė yra šalia mokymo īstaigos, netoliese yra parkas, stadionas ir upė. Trūkumai yra tai, kad kelias yra arti, o juo važiuojančios transporto priemonės atitraukia vaikų dėmesį).

7 pav. „Raidžių traukinukas“

8 pav. Labirintas

9 pav. Labirintas

„Vasarą buvo naujai sukurtos lauko edukacinės erdvės – ant plytelių, aliejiniais dažais, nupiešti įvairūs labirintai, skaičių varlytė (skirta šokinėjimui), raidžių traukinukas ir t.t.“ (P-6).

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„Įstaigos vadovas“ (P-6).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Erdvių tikslai:

1. Kad vaikai susipažintų su raidelėmis;
2. Kad vaikai susipažintų su skaičiais;
3. Lavintų pusiausvyrą ir gerintų laikyseną;
4. Padėtų sutelkti dėmesį;
5. Lavintų bendravimo įgūdžius;
6. Didintų pasitikėjimą savimi“ (P-6)

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Privalumai: Vaikams yra galimybė laisvai žaisti (šokinėti, judėti įvairiomis kryptimis, greičiu; susipažinti, tyrinėti), išlieti vaikišką energiją. Vaikai vertina natūralumą, tad šios erdvės – puikus būdas pabūti gamtoje. Trūkumai: senos betoninės plytelės“ (P-6).

10 pav. „Basakojų takas“

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„Aš pati“ (P-17)

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Vaikų smulkiajai motorikai lavinti, pojūčiams, susipažinimui, su gamtos dalimis“ (P-17)

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Trūkumai – kasmet reikės atnaujinti, nes kaštonai, šakelės per žiemą pūva. Pliusai – darbui buvo sutelkta visa darželio bendruomenė, vaikai ne tik vaikšto kojytėmis, bet ir atsisėdę žaidžia. Tyrinėja.“ (P-17)

11 pav. Ramybės kampelis

12 pav. „Virtuvė“

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„The main initiator was I because it is my group place“ **(P-10)** (liet. vert. - Pagrindinis iniciatorius buvau aš, nes tai mano grupės vieta).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„There is some space in the sleeping room. The group uses all the spaces to create educational environments“ **(P-10)** (liet. vert. - Miegamajame yra šiek tiek vietos. Grupė panaudoja visas erdves kurdama edukacines aplinkas).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Children have more opportunities to divide into groups and take advantage of the diversity of education. A quiet corner with soft toys and a kitchen corner where quiet games take place (cooking, cafe)“ **(P-10)** (liet. vert. - Vaikai turi daugiau galimybių susiskirstyti į grupes ir ugdyti(s) įvairiapusiškai. Ramybės kampelis su minkštais žaislais ir virtuvės kampelis, kuriame vyksta ramūs žaidimai (maisto gaminimas, kavinė).

13 pav. Emocijų gėlė

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„Sukūriau pati, galima sakyti kad inicijavo grupės vaikai. Šiuo metu jiems labai aktualu kalbėtis apie emocijas“ (P-4).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Grupėje vyrauja įvairių emocijų proveržiai. Todėl vaikams ši emocijų gėlė padeda pažinti ir atpažinti savo ir kitų emocijas“ (P-4).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Emocijų gėlė pakabinta vaikų akių lygyje, todėl jie gali jas liesti, parodyti piršteliu, lyginti mimikas, atpažinti kitų emocijas. Popierius laikui bėgant susidėvės“ (P-4).

14 pav. Gamtos kampelis

15 pav. „Parduotuvė“

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„Group educators“ (**P-9**) (liet. vert. – Grupės pedagogai).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„To develop the fields of cognition, communication, socialization“ (**P-9**) (liet. vert. - Plėtoti pažinimo, bendravimo, socializacijos sritis).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Children cannot always experiment in nature, so learning about nature can also take place in a group. The "Shop" is designed to encourage children to communicate, collaborate, count, get to know each other“ (**P-9**) (liet. vert. - Vaikai ne visada gali eksperimentuoti gamtoje, todėl gamtos pažinimas taip pat gali vykti grupėje. „Parduotuvė“ skirta skatinti vaikus bendrauti, bendradarbiauti, skaičiuoti, pažinti vieniems kitus).

16 pav. Maisto gaminimas

„Beveik prieš metus, dirbant praeitoje ugdymo įstaigoje, susikūrėme maisto gaminimo dieną – dukart per mėnesį. Maisto gaminimo dieną stalai būna sustumti kitaip – U forma, o ant vieno iš stalų vyksta pats gamybos procesas. Kiekvienas vaikas turi savo „šefo“ kepurėlę su vardu, visi savarankiškai (padedant auklėtojai) gamindavo įvairius patiekalus“ (P-16).

Edukacinės aplinkos iniciatorius

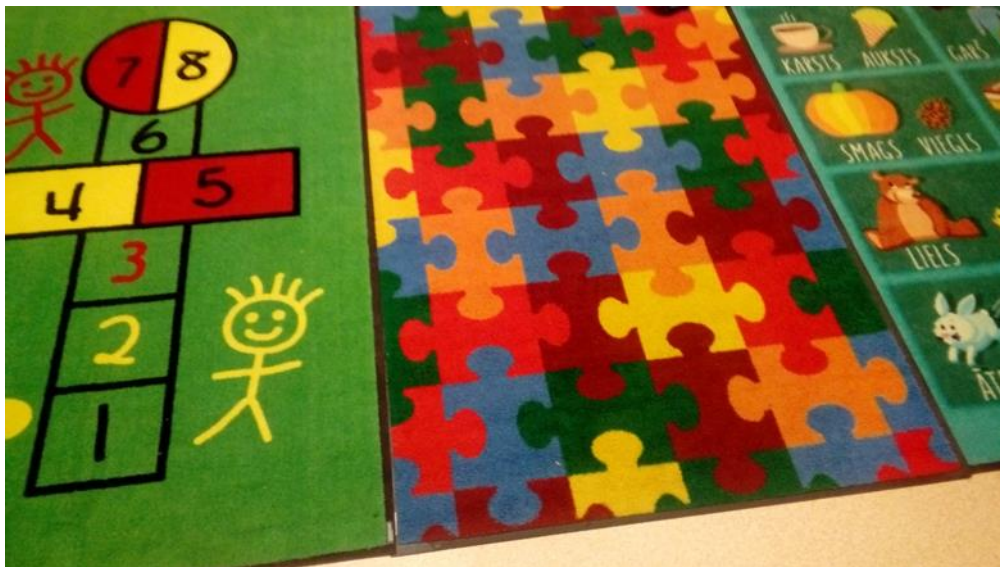
„Aš pati. Mintis kilo tada, kai kelis kartus pasiūliau vaikams patiems susipjaustyti vaisius užkandžiui“ (p-16).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Norėta ugdyti vaikų savarankiškumą, iniciatyvumą, pasitikėjimą savo jėgomis. Taip pat ugdomi jų kasdieniai, buitiniai, įgūdžiai pvz.: banano, mandarino, kiaušinio lukšto lupimas. Pradėjus dirbti tokioje aplinkoje, pastebėjome pokyčių“ (P-16).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Privalumas tas, kad padidėjo jų įsitraukimas į veiklą, pajaučiau didesnę motyvaciją, žingeidumą. Jų savivertė padidėjo, kuomet pajautė auklėtojų pasitikėjimą vaikais, duodant visus gamybos įrankius ir priemones, leidžiant veikti patiems. Taip pat tai aplinka, kurioje ne tik mokomės savarankiškumo, kasdieninių įgūdžių, bet ir galime integruoti daug kitų sričių – skaičiavimo, matavimo, sakytinės kalbos ir t.t. Vaikai naudojami virtuvinėmis svarstyklėmis, plečia žodyną, lavina smulkiąją motoriką, bendrauja tarpusavyje, tariaisi dėl veiksmų eigos, ieško problemų sprendimų ir pan. Dar, nauja aplinka padeda išvengti rutinos, atneša naujovių, didina susidomėjimą ir motyvaciją. Trūkumų nepastebėjau“ (P-16).

17 pav. Edukacinis kilimas

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„Grupas telpas vides veidošanu / atjaunošanu uzsāk grupas skolotāji.

Savukārt, izglītības vides veidošanā / atjaunošanā piedalās visi iestādes darbinieki“ (P-1, P-18) (liet. vert. – Grupēs mokytojai inicijuoja grupės aplinkos kūrimą /atnaujinimą . Savo ruožtu, visi įstaigos darbuotojai dalyvauja kuriant / atnaujinant lauko edukacines aplinkas).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Lai vide būtu estētiska, kur bērniem patīk spēlēties, mācīties, interesēties“ (P-1,P-18) (liet. vert. - Kad aplinka būtų estetiška, kurioje vaikai mėgsta žaisti, mokytis, domėtis).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Priekšrocības ir tās, ka izglītības paklājs mainās, un mēs katru reizi iegūstam dažādas krāsas un spēles. Par to rūpējas par to atbildīgais uzņēmums. Trūkums ir tas, ka iestādei tas maksā papildus“ (P-1, P-18) (liet. vert. – Privalumas yra tas, kad lavinamasis kilimėlis keičiamas ir kiekvieną kartą gauname skirtingų spalvų ir su skirtingais žaidimais. Tuo rūpinasi už tai atsakinga įmonė. Trūkumas yra tas, kad įstaigai tai kainuoja papildomai).

18 pav. Langų puošyba

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„Darželio direktorė“ (P-13).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Darželio puošybos elementai“ (P-13).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Galėtų kiekviena grupė rodyti savi iniciatyvą, grupės darželio aplinką puošti savo darbais. Visų darbų nesukrauti vienam darbuotojui“ (P-13).

19 pav. Edukacinės priemonės koridoriuje

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„Įstaigos pedagogų bendru sutarimu nutarta pajvairinti aplinką koridoriuje“ (P-14).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Visa aplinka ugdymo įstaigoje yra skirta vaikų ugdymui, todėl išnaudojant daugiau erdvių, jas atnaujinant siekiama pilnaverčio vaiko poreikių patenkinimo“ (P-14).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Vaikai su šia aplinka susiduria tik praeidami koridoriumi. Stiprinami matematiniai, pažinimo, mąstymo įgūdžiai. Pedagogai vengia tikslingiau pasinaudoti šia aplinka“ (P-14).

20 pav. Paroda koridoriuje

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„The entire community of the institution was involved to this idea. Every year we have different themes for our institution corridors decorations“ **(P-11)** (liet. vert. - Į šios idėjos įgyvendinimą įtraukė visa įstaigos bendruomenė. Kiekvienais metais mes turime skirtingas temas savo įstaigos koridorių dekoravimui).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„For cooperation with parents and strengthening family relationships. It is also important for the cultivation of cognition, especially for homeland.“ **(P-11)** (liet. vert. – Bendradarbiauti su tėvais ir stiprinti santykius šeimoje. Tai taip pat svarbu pažinimo ugdymui, ypač tėvynės).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„All he exhibits on the wall are different, so educators can organize excursions in the corridor and educate children from different angles (materials used, symbols, meaning, etc.)“ **(P-11)** (liet. vert. - Visi eksponatai ant sienos yra skirtingi, todėl pedagogai gali organizuoti ekskursijas koridoriuje ir ugdyti vaikus keliant skirtingus tikslus (naudojamos medžiagos, simboliai, reikšmė ir kt.)).

21 pav. „Maisto piramidė“

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„This is my idea, which was endorsed by the managers and the staff of the canteen“ (P-8)
(liet. vert. - Tai mano idėja, kuriai pritarė vadovai ir valgyklos darbuotojai).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„There is a lot of talk about a healthy diet, a nutrition pyramid. Therefore, the idea came not to decorate the walls with posters, but with real objects for children to touch and inspect“ (P-8) (liet. vert. - Daug kalbama apie sveiką mitybą, mitybos piramidę. Todėl kilo mintis sienas puošti ne plakatais, o tikrais daiktais, kuriuos vaikai galėtų liesti ir apžiūrėti).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Perishable products need to be replaced with new ones. But it is possible to supplement the shelves with other products. The products in the packages can be explored by children, they can predict from the picture what can be there, they can also be unpacked, touched, used for work. It is also possible to taste“ (P-8) (liet. vert. - Greitai gendančius produktus tenka pakeisti naujais. Bet yra galimybė papildyti lentynas kitais produktais. Vaikai produktus pakuotėse gali tyrinėti, pagal paveikslėlį gali spėti, kas ten gali būti, galima išpakuoti, paliesti, naudoti darbui. Taip pat galima paragauti).

22 pav. Matematinės priemonės

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„Sukūrėme kartu su auklėtojos padėjėja“ (P-5).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Skatinti, ugdyti ir tobulinti vaikų matematinius įgūdžius“ (P-5).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Vaikus paskatinu įsitraukti, aplinkos jiems kasdien matomoje vietoje. Skaičius rankytės reikia saugoti nes greitai plyšta“ (P-5).

23 pav. Metodinės priemonės

Edukacinės aplinkos iniciatoriai

„Esu inovatyvi specialioji pedagogė – logopedė, nuolat turinti įvairių idėjų, siekių. Pratybų sąsiuvinį kūrimas – tai mano ilgamečio darbo rezultatų įgyvendinimas“ (P-7).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Visos sukurtos priemonės atnaujino mano metodinių priemonių kampelį, sudomino ugdytinius, tėvus“ (P-7).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Privalumas tai, kad vaikams priimtinos ir suprantamos sukurtos užduotys“ (P-7).

„Sukurta edukacinė aplinka „Dangus“. Foto neturiu nes dėl esamos pandemijos šiuo metu nedirbu“ (P-15).

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„Pastebėjau kad man sunku vaikus nuraminti ir nuteikti miegui, todėl kilo idėja miegamojo lubas paversti „dangumi““ (P-15).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Pietų miegas žvelgiant į tuščias lubas sunkiai ateina, todėl judantys debesėliai, mėnulis su žvaigždėmis nuteikia juos nurimti ir sulaukti saldaus miegelio. Be to stebint aktyvinama vaikų vaizduotė, kuriamos trumpos miegelio istorijos. Plėtojamas dangaus kūnų pažinimas, vaikams kyla papildomi klausimai“ (P-15).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Į „dangaus“ lubas galima ne tik žiūrėti, čia gimsta įvairios pasakėlės, istorijos apie dangaus kūnus. Kasdien prie miegų vyksta trumpa edukacija. Svarbu kad visa tai turėtų tęstinumą. Trūkumų dar nepastebėjau“ (P-15).

„Šiuo metu atnaujinama lauko edukacinę aplinka. Bus sukurtos: sporto, menų (dailės), muzikos, gamtos pažinimo kampeliai. Šios erdvės bus suskirstytos į tam tikrus plotus. Nuotraukų neturiu“ (P-12).

Edukacinės aplinkos iniciatorius

„Įstaigos administracija“ (P-12).

Atnaujintos/sukurtos edukacinės aplinkos tikslas

„Įstaigos lauko aplinka buvo morališkai pasenusi ir nebuvo jokių įrenginių vaikučiams užsiimti“ (P-12).

Edukacinės aplinkos privalumai/trūkumai

„Erdvės suskirstytos į tam tikrus kampus, vidurys paliktas tuščias, jog vaikai, kurie nori tiesiog pabėgioti, pabūti, laisvai gali ten būti. Smagu, kad tiek daug įvairių erdvių bus sukurta“ (P-12).